

פו א הרוחץ במים סרוחים. נפרק מי שמתו (סוף דף כ"ב:) תנן ולא יתכסה לא צמים הרעים פירוש סרוחים ולא צמי משרה עד שיטיל לתוכן מים וכמה ירחיק מהן ומן הצואה ד' אמות ובגמרא (דף כ"ה:) וכמה מים רמי ואזיל ומוקי לה בתסורי מיתסרף והכי קתני לא יתכסה צמים הרעים ולא צמי המשרה כלל ומי רגלים עד שיטיל לתוכן מים ויקרא וזהו דתנן וכמה ירחיק מהן ומן הצואה ד' אמות מפרש רב הונא (כו.) לא שנו אלא לאחוריו אבל לפניו מרחיק מלא עיניו ומשמע לרבינו דהאי וכמה ירחיק מהן אכולהו קאי אמרי רעים ומי משרה ומי רגלים דכולהו דינן כדין צואה דלרין להרחיק מאחוריו ד' אמות ממקום שכלה הריח ומלפניו כמלא עיניו ואיכא למידק לפי זה כיון דלרין להרחיק מהן אס כן פשיטא דלא יקרא כשהוא בתוך המים סרוחים או בתוך מי המשרה ולמה ליה למיתנייה וי"ל דהוה אמינא לכתחלה רין להרחיק אבל דיעבד שהוא רוחץ בתוך מים סרוחים וצמי משרה לרפואה והגיע זמן ק"ש קורא קמ"ל דאסור לקרות וזהו

סימן פו

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן
[א] הרחקה ממים סרוחים ומי משרת פשתן:

א הרוחץ במים סרוחים או במי משרה ששורין בהן פשתן או קנבוס לא יתכסה בהן ויקרא ואסור לקרות כנגדן כמו כנגד הצואה לפניו מלא עיניו ולאחוריו ארבע אמות ממקום שכלה הריח:

סימן פז

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן
[א-ב] איסור קריאה כנגד גרף של רעי ועביט של מי רגלים והיתרו: [ג] ואם הם בבית:

א (ה) גרף של רעי ועביט של מי רגלים הן כצואה לפניו מלא עיניו ולאחוריו ארבע אמות ממקום שכלה הריח אפילו אין בהם כלום

פו א הרוחץ במים סרוחים או במי משרה וכו'. נפרק מי שמתו (כ"ב:) תנן ולא יתכסה צמים הרעים ולא צמי משרה עד שיטיל לתוכן מים וכמה ירחיק מהם ומן הצואה ארבע אמות (דף כ"ה:) וכמה מים רמי ואזיל לא יתכסה לא צמים הרעים ולא צמי המשרה כלל ומי רגלים עד שיטיל לתוכן מים ופירש רש"י מים הרעים סרוחים ומשמע לרבינו דכי קתני כמה ירחיק מהם קאי אמרי הרעים ומי משרה ומי רגלים ויש לתמוה על הרמב"ם שלא הזכיר זה בהלכות ק"ש ולכן נראה לי שהוא מפרש דהא דקתני כמה ירחיק מהם לא קאי אלא אמי רגלים בלבד וכן נראה מדבריו בפירוש המשנה ומיהו לפי מה שכתבתי בסמ"ט ע"ט (ד"ה וכתב הרש"י) לאפשר דכלל דצמי הרמב"ם הוא להרחיק מנבלה המסרחת אפשר דהוא הדין למים הרעים ומי משרה וכדצרי רבינו:

פז א גרף של רעי ועביט של מי רגלים הן כצואה וכו'. בסוף פרק מי שמתו (כה:) ת"ר גרף של רעי ועביט של מי

רגלים אסור לקרות ק"ש כנגדן ואע"פ שאין צום כלום ומי רגלים עומן עד שיטיל לתוכן מים ומדקתני גבי מי רגלים עד שיטיל לתוכן מים משמע דנגרף ועביט לא מהני נתינת מים וכן כתבו ה"ר יונה (יו. ד"ה גרף) והרשב"א (מי שם ד"ה כמה) והרא"ש (סי' נד) וכתב הרא"ש דטעמא דכיון דמיוחדים לכך הוה ליה כצית הכסא ואפילו אין צום ריח רע וכן כתב הרמב"ם (פ"ג ה"ט): וה"ר יונה כתב דטעמא דלא מהני צום נתינת מים כדמהני צמי רגלים משום דדיינין להו כמו צואה ואסור מן התורה מוהיה מתנין קדוש אבל מי רגלים אינם אסורים אלא מדרבנן דלא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד הילכך סגי להו נתינת מים ולי נראה ליתן טעם אחר דמי רגלים היינו טעמא דשרו נתינת מים משום דלוליס הם ומתערבים צמים ומתבטלים מה שאין כן בגרף ועביט שמה שבלוע צום אינו מתערב

צמים כדי שיבטלו הילכך לא מהני להו נתינת מים והמרדכי (סי' פא) נסתפק דבין זה שכתב אסור לקרות ק"ש כנגדן הואיל ומיוחדים לכך אף ע"פ שאין בתוכן כלום ואפילו רביעית מים אפשר דלא מהני להו וכן כתבו התוספות (שם ד"ה ובלא): וכו"ש לפניו מלא עיניו ולאחוריו ארבע אמות וכו'. שם בצרייתא שרין להרחיק מהם ארבע אמות ופשוט הוא דכיון דלצואה דיינין להו היינו דוקא מאחוריו אבל לפניו כמלא עיניו וכן כתוב בספר אהל מועד (הל' ק"ש דרך ה נתיב ג): וכו"ש בהרחקת אחריו ארבע אמות ממקום שכלה הריח. הוא על פי מה שנתבאר בראש סימן ע"ט:

פרישה

עכ"ל פ"ג דק"ש הנה מה שכתב רבינו הטעם שהן כצואה והרמב"ם כתב שהן כצית הכסא ינתאר לך מדברי תוספות ורא"ש דבין זה וזה לשון הגמרא דף כ"ה ע"ב ת"ר גרף של רעי ועביט של מי רגלים אסור לקרות קריאת שמע כנגדן ואף על פי שאין בהן כלום (פירש רש"י עביט וגרף שניהם כלי חרס הן אלא של רעי קרוי גרף ושל מי רגלים קרוי עביט. אסור לקרות קריאת שמע כנגדן הואיל ומיוחדין לכך) ומי רגלים עומן עד שיטיל לתוכן מים וכמה יטיל לתוכן רביעית עכ"ל הגמרא: וכו"ר ר' יונה נראה למורי גר"ו דגרף ועביט כיון שמוכנים לכך אין ציטול רביעית מים מועיל (פירוש

שכתב רבינו הרוחץ צמים סרוחים לאפילו דיעבד אסור אבל הרמב"ם (פ"ג ה"ח) מפרש דהא דתני וכמה ירחיק מהן אמי רגלים לחודיה קאי וכן פירש רש"י במשנה וכמה ירחיק מהן ממי רגלים עכ"ל:

פז א גרף של רעי וכו'. סוף פרק מי שמתו (סוף דף כ"ה) ת"ר גרף של רעי ועביט של מי רגלים אסור לקרות ק"ש כנגדן ואע"פ שאין בהן כלום ומי רגלים עומן עד שיטיל לתוכן מים משמע דגרף ועביט אין לו תקנה נתינת מים לתוכן דדוקא מי רגלים עומן שהם מתערבין עם המים שמטילין בתוכן נבטלו אבל גרף ועביט דהוהמא שבלוע צום לא נתערב צמים שהטילו בהן ומשוב כצואה ומי רגלים צעמנן שלא נבטלו ואסור וזהו שכתב רבינו ואפילו הטיל צו מים לא מהני:

צמים כדי שיבטלו הילכך לא מהני להו נתינת מים והמרדכי (סי' פא) נסתפק דבין זה שכתב אסור לקרות ק"ש כנגדן הואיל ומיוחדים לכך אף ע"פ שאין בתוכן כלום ואפילו רביעית מים אפשר דלא מהני להו וכן כתבו התוספות (שם ד"ה ובלא): וכו"ש לפניו מלא עיניו ולאחוריו ארבע אמות וכו'. שם בצרייתא שרין להרחיק מהם ארבע אמות ופשוט הוא דכיון דלצואה דיינין להו היינו דוקא מאחוריו אבל לפניו כמלא עיניו וכן כתוב בספר אהל מועד (הל' ק"ש דרך ה נתיב ג): וכו"ש בהרחקת אחריו ארבע אמות ממקום שכלה הריח. הוא על פי מה שנתבאר בראש סימן ע"ט:

לראש וחד אמר למקום שפסק אמר רב אשי דכולי עלמא שהה כדי לגמור אח כולה חוזר לראש והתם דלא שהה קמיפלגי ופסקו הלכתא דלא שהה כמ"ד למקום שפסק והיינו דין הנוצר לעיל סימן ע"ח וכן פסק שם הר"ף ולכן לא הזכיר רבינו לעיל שהר"ף חולק ודין זה דהיינו פוסק מחמת מקום מטוקף איחא שם דף כ"ד (ע"ג) ר' אבהו הוה קאזיל בתריה דר' יוחנן והוי קרי קריאת שמע כי מטי למצואות המטונפות אישתיק א"ל לרבי יוחנן להיכן אהדר א"ל אס שהית כדי לגמור אח כולה חוזר לראש: והוקשה להתוספות (ד"ה אחר) מהא דאמר ר' יוחנן עומן עומן חקיעות נחשע שעות ציום

5

וב"ש אם הם של חרם או עין זכור רש"י פירש שם דגרף ועצט שניהם של חרם וכמו המוספות (ד"ה גרף) משמע לפירושו אבל כלל לא נלע כגון זכוכית אפסר דשרי ובלבד שיטיל בהם רביעית מים וכן כתב המרדכי (ס"ט) והרשב"א (ס"ט) כחז' וזה לשונו במוספות

וב"ש אם הם של חרם או עין זכור רש"י פירש שם דגרף ועצט שניהם של חרם כלל חרם אלף של רעי קרוי גרף ושל מי רגלים קרוי עצט וחסור לקרות כנגדן הואיל ומיוחדין לכן ומי רגלים עצמן ככלל שאינו מיוחד להם עד שיטיל לתוכן מים עכ"ל: וב"ש דשר

במפתיו ככך והם הקילו דדוקא ככלי חרם דכלל המלמד גרף של רעי היינו של חרם אבל של עין ושל זכוכית ושל מיני מתכות שרי עכ"ל והר"ש (ס"ט) כתב דמסתבר דבעין אסור מפני שהוא מונע בתוכו ומלא זוהמא אבל בשל זכוכית מותר וכן הם דברי רבינו: וב"ש שאם היו של חרם מצופין מותר: וראה שלמד כן ממה שכתב ה"ר יונה (ס"ט) בשם רבני דרפ"ה דשל מתכת [אין]

ואפילו אם הטיל בהן מים לא מהני. ודוקא אם הם של חרם או של עין שנבלע בתוכו ומלאים וזהמא אבל אם הם של זכוכית או של חרם מצופין באבר (ס"א או כלי מתכת) אן מותר: ב (ג) וכתב אבי העזרי שאם כפאו על פיו מותר הואיל ומכוסה דלא גרע מצואה בעושית ונראה לי כיון שהוא בלוע בתוכו (ס"א ככולו) ב שהוא אסור דברו כתוכו ג ואם הגרף והעביט בבית בהא פליגי ביה הנאי רבי שמעון בן אלעזר אומר

כגון שלנו שמקמתן של זכוכית מותר ומפרש רבינו דמקמתן של זכוכית היינו של חרם המצופין בזכוכית שמקמתן שללד חוץ הוא של חרם ומקמתן שללד פנים הוא של זכוכית: ומה שהצריכו המוספות והמרדכי להטיל רביעית מים בשל זכוכית לא כתבוהו המפרשים והפוסקים משמע דסבירא להו דנתינת מים לתוך גרף ועצט אינו מעלה ואינו מוריד ומיהו נראה שצריך שיהא רחוק יפה וכן כתוב בספר אהל מועד (ס"ט) אם רחץ הכלי במים יפס אם הכלי של מתכת או של זכוכית מותר אע"פ שמייוחד לכן והוא שלא ילא ריח ממנו עכ"ל ולפי דברי הרמב"ם והרשב"א דמדמו גרף ועצט לציח הכסא נראה דגם של זכוכית אסור שהרי ציח הכסא הוא ומיהו אפסר לומר דכיון דלא נלע כלל אין דין ציח הכסא עליו וכיון דשאר פוסקים ומפרשים כתבו להחיר נקטינן כוותיהו להחיר בשל מתכת או של זכוכית או של חרם מנופה:

עין דינו בשל חרם: כן כתב הר"ש: וב"ש דשר זכוכית מותר: כן פסקו המוספות והרא"ש: וב"ש אין של חרם מצופין באבר: פירוש דמצופין באבר מכל צדדין מצות ומצוה לחשיב וכלי זכוכית וכלי מתכות דלא יכיר בהו שום זוהמא. וכתבתי אחר ומותר לקרות ק"ש כנגדן אפילו בלא הטלת מים בתוכן ודלא כמו שכתבו המוספות והמרדכי דצריך שיטיל בהם

רביעית מים דכיון דאין שם שום זוהמא לאו מצפנים ולא מצוהין לא צריך שום מים ומו דאי חיבת דלריך מים א"כ לא הועילו אלף מצפנים אבל מצוהין הוה ליה כצית הכסא אלף לא צריך כלל מים וזהו נקטינן וכן פסק בשלחן ערוך (ס"א):

ג כתב אבי העזרי שאם כפאו על פיו זכור: נראה דהוא ז"ל מפרש דהך גרייחא דחוסר גרף ועצט אע"פ שאין בתוכן כלום היינו דוקא בלא כפאה על פיה דמסתמא הן מלוכלכין מצפנים וחשוב כצית הכסא אבל כפאה על פיה דמסתמא מצוהין אין שם ללכך ואע"פ שבלוע הוא מזהמא כיון שאין בהן ממשות אין לחוש לבלוע ורבינו השיג עליו מסבירא כיון דבלוע הוא בתוכו חסור צדו כחוסר ואסור ואינה השגה: וז"ל כתב דמסתמא דצדדי רבינו וכן פסק בשלחן ערוך (ס"ט) ואיכא למידק לראצ"ה דאין לחוש לבלוע אמאי לא מהני אם הטיל בהן מים ומדברי רבינו משמע דלדברי הכל לא מהני הטלת מים וי"ל דסבירא ליה לראצ"ה כיון דאי אפסר שימלא מים על כל גדותיו דאם כן יהיו נשפכים אם כן כל מה שלמעלה מן המים חשוב כצית הכסא ולפיכך לא מהני בזה הטלת מים אבל כפאה על פיה מהני:

ד ואם הגרף והעביט בבית בהא פליגי רבני: פירוש רשב"א או העצט בתוך כלי אחר מותר וכ"כ הרי"ך גיאת וטעמא דמסתמא הוא:

ג ואם הגרף והעביט בבית בהא פליגי ביה תנאי זכור. צדק פרק מי שמתו (ס"ט) ח"ר גרף של רעי ועצט של מי רגלים פרישה

ובזה דברי רבינו מפורשים דסבירא ליה דברי הרא"ש האחרונים דכלי זכוכית מותר לקרות כנגדן וכמו שפסקו דכיון ולהכי דייק צריחא וכחז' שהן כצואה זכור לפי שחזק צדיק תליא דכיון דמשום דליינין ליה כצואה הוא דאסור לקרות כנגדן אם כן דוקא בכלי שהוא בלוע הוא: דאסור דדמיח לצואה אבל בשל זכוכית ודאי מותר ומסתמא רבינו וכחז' מותר משמע דכלי זכוכית אפילו בלא הטלת מים שרי דכיון דהוא רחוק ומנוקה מכל טיטוף למה לי מים בתוכו (אבל אינו מוכרח בלשון הרא"ש) והרמב"ם סבירא ליה דבין של עין צין של זכוכית אסור לקרות כנגדן ואפילו הטיל בהם מים ולהכי נתן הטעם לפי שהן ציח הכסא והיינו דברי הרא"ש הראשונים ודוק: וב"י כתב טעם אחר לדברי הרמב"ם ושאר האוסרים אפילו בהטלת רביעית מים גבי גרף ועצט וזה לשונו ולי נראה טעם אחר דמי רגלים היינו טעמא דשרי צנתינת מים משום דלוללים הם ומתערבים במים ומתבטלים מה שאין כן בגרף ועצט שמה שדלוזי דהא אינו חתורה דמיח רדי אמתויל הולד לא היינו לה

זכוכית אפסר דשרי ובלבד שיטיל בהם רביעית מים אבל בגרף אפסר דלא מהני מים עכ"ל וכן כתב המרדכי ו"ל סוף פרק מי שמתו אות בואת כדברי המוספות: וד"ה הרא"ש ח"ר גרף של רעי ועצט של מי רגלים אסור לקרות קריאת שמע כנגדן ואף על פי שאין בהם כלום ואפילו הטיל בהם רביעית מים: לא מהני כיון דמיוחדים לכן הוי להו כצית הכסא ואפילו אין בהם ריח: רע ומיהו כבולי חלמודא שמוכר גרף ועצט מיירי בשל חרם ויש להסתפק אם הוא הדין הכא בעצט של עין ושל זכוכית ומסתברא בעין אסור מפני שהוא מונע בתוכו ומלא זוהמא אבל בשל זכוכית מותר עכ"ל דוק בלשון ומיהו שכתב הרא"ש ותמלא שמתמלה פירש הרא"ש דגרף ועצט דאסור לקרות קריאת שמע כנגדן אפילו אין בהם כלום ואפילו הם מרוחצים היטב וזהו שכתב הרא"ש אין בהם ריח רע: הוא פירוש למה שכתב צנתינת ואף על פי שאין בהם כלום כלומר שמרוחצים היטב ואפילו הטיל מים ועצט סתמא קמני דמשמע בין של חרם או של זכוכית אפילו הכי אסור לחרות כנגדו

מחמיר דחשיב כל הבית כדי אמות וצין לפני המטה וצין לאחר המטה אסור עד שיזיאלו או ייחטו תחת המטה דאז כשהיא תחת המטה פשיטא דחשיב כאילו הוא ברשות אחרת ומותר לקרות דאין חילוק בין יזיאלו או ייחטו תחת המטה ורש"ג לא פליג אהא אלא בשלא הזיאלו ולא היחטו תחת המטה דמחמיר רש"ג דחשיב כל הבית כולו כדי אמות ואסור אפילו כשהוא לאחר המטה וקפליג רש"ג וקאמר דלימא אלא אם הוא לאחר המטה קורא מיד אפילו אם לא הרחיק מן הגרף אלא אמה מיהו דוקא כשאין שם ריח ולפני המטה מרחיק ד' אמות ורצנן סברי אין חילוק וכו': ומ"ש ורענן משה אם תחוי' וכו'. פירוש רב יוסף אליבא דרש"ג קמיעיאל ליה והכי קאמר היכא דהגרף הוא לאחר המטה והמטה אינה גבוהה אלא פחות משלשה טפחים פשיטא לי דהמטה כארעא קמיעתא היא דכל פחות משלשה כלבוד דמי לדברי הכל ואין כאן חזינה ואסור לקרות אלא אם כן הרחיק ד' אמות כי קא מיעיאל לי כשהמטה גבוהה שלשה ופחות מארבעה טפחים מי נימא נמי כלבוד דמי ואסור דהא שמעינן ליה לרש"ג בכל דוכתא דפחות מארבעה כלבוד דמי כדאמר פרק קמא

אפילו בית של מאה אמה חשיב כולו כארבע אמות ולא יקרא עד שיזיאלו או ייחטו תחת המטה דאז חשיב כאילו הוא ברשות אחרת. ורצנן שמעון בן גמליאל לא מחשב כל הבית כארבע אמות וסבר (ג) דאם הן אחר המטה קורא מיד דמטה חוצצת וחשיב כאילו הוא ברשות אחרת. לפני המטה מרחיק ממנו ארבע אמות. ורצנן סברי אין חילוק בין לפני המטה ולאחריה אלא בכל ענין מרחיק ממנו ארבע אמות. ולית הלכתא כרבי שמעון בן אלעזר דחשיב כל הבית כארבע אמות דרבא פסק דלא כוותיה. ולענין מטה אם תחוי' (ד) פסק גאון כרבן שמעון בן גמליאל שחוצצת מהא דבעי רב יוסף מרב הונא (ה) מטה פחותה משלשה כלבוד דמי שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שמנה תשעה מאי. אמר ליה לא ידענא. עשרה לא מיבעיא לי דכרשותא אחריתא דמיא אמר רבא ג הלכתא פחות משלשה כלבוד דמי. עשרה רשותא אחריתא היא. שלשה ארבעה חמשה ששה שבעה שמנה תשעה בעי מיניה רב יוסף מרב הונא ולא פשיט ליה ולחומר. והגאון מפרש להך בעיא אליבא

אסור לקרות ק"ש כנגדן צין לפני המטה צין לאחר המטה צין גמליאל אומר לאחר המטה קורא מיד לפני המטה מרחיק ארבע אמות וקורא רבי שמעון בן אלעזר אומר אפילו בית מאה אמה לא יקרא עד שיזיאלו או עד שיחטו תחת המטה דכדכירא ליה לרש"ג כוליה בית כארבע אמות דמי ואפליגו אמוראי אם הלכה כרש"ג דאמר כל הבית כארבע אמות וכתבו ה"ר יונה (שם ד"ה רצן) והרא"ש (סי' נד) שר"י בן גיאת פסק הלכה כרש"ג דכל הבית כארבע אמות והס דמו דצריז דכיון דרצנא פסק בגמרא דאין הלכה כרש"ג הכי נקטינן וכן פסק הר"ף (י"ו) וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם (פי"ג ה"ט) וכיון שהס ז"ל הסכימו כן פשיטא דהלכתא כוותיהו: ולענין מחלוקת רבי שמעון בן גמליאל ורצנן כתב הרא"ש שהגאון מפרש דהא דבעי רב יוסף מרב הונא מטה פחות משלשה כלבוד דמי וכו' ואסיק רבא פחות משלשה כלבוד דמי עשרה רשותא אחריתא היא משלשה ועד עשרה היינו דבעא רב יוסף מרב הונא ולא פשיט ליה ולחומר. אליבא דרבי שמעון בן גמליאל קאי דקאמר מטה חולצת ומשום הכי פסק הלכה כוותיה. וכתב ה"ר יונה (י"ו ד"ה וצמ"ג) שפירש הגאון שמנהגם היה שמטותיהן כולן

קטומות ומיעיאל ליה כשהגרף עומד לאחר המטה וגובה המטה פחות מעשרה ומשום הכי קאמר עשרה לא קא מיעיאל לי דודאי מחייה היא והוא ז"ל השיב על הגאון דהא מילתא דפשיטא דעשרה מחייה גמורה היא ולא היה צריך לומר עשרה לא קא מיעיאל לי ולפיכך כתב שגראה דאפילו צמטה שאינה קטומה מיירי ומשום הכי הוצרך לומר עשרה לא קא מיעיאל לי לאשמעינן שאע"פ שאפשר לראותה אפילו הכי כיון שיש גובה המטה עשרה לית לן צה ורצינו ירוחם

דעירובין (תהלת דף ט' וסוף דף י"ד) ואם תמצי לומר דהכא גבי גרף נמי אחריו כן ואמרין לצוד לרש"ג בפחות מארבעה כמו בכל דוכתא ואסור אחי מיעיאל ליה צד' ופחות מה' אי אמרינן לצוד ואסור ואם תמצי לומר דהכא נמי מחמירי' אפילו פחות מחמשה אחי מיעיאל לי צממשה ופחות מששה וכן כוליה קא מיעיאל ליה צמס תמצי לומר עד תשעה ופחות מעשרה אבל עשרה לא מיעיאל ליה דכרשותא אחריתא דמי והויא חזינה לרש"ג ומותר לקרות לפני המטה אפילו לא הרחיק אלא אמה אחת מן הגרף ולפי זה הלכה כרש"ג וצמטה גבוהה עשרה הויא חזינה ואין צריך להרחיק ארבע אבל לרש"י קא מיעיאל ליה לרב יוסף אליבא דרש"ג ואחת המטה קאי דפחות משלשה כלבוד דמי וחשוב כמכוסה וכו' דלפי זה הפירוש היכא דאמר דכלבוד דמי הויא קולא דאין צריך להרחיק ד' אמות היפך מפירוש הגאון דאי כלבוד דמי הויא חומר. דאיה חולצת וצריך להרחיק ד' אמות והשתא לפי פירוש רש"י זה כשהגרף תחת המטה לא שרי לקרות בלא הרחקת ד' אמות אלא אם כן צמנית הגרף תחת המטה ורגליה קצרים שאין הימנה ולקרקע שלשה טפחים שהרי הוא כעומן אבל כל שיש הימנה ולקרקע שלשה טפחים וכל שכן ביותר משלשה אסור לקרות אלא אם כן הרחיק ד' אמות וכיון שאין ראייה מכאן לפסוק כרש"ג ממילא נקטינן כרצנן וכרש"ג דאין חילוק צין לפני המטה וצין לאחר המטה לעולם צריך להרחיק ד' אמות וקורא דלית הלכתא כרש"ג צהא דקאמר הבית כולו כדי אמות אבל צמאי דקסבר כרצנן דאין המטה חולצת כלל נקטינן כוותיהו דלא כרש"ג:

פרישה

או ייחטו תחת המטה. גם זה מדברי רש"ג עיין שם דף כ"ה ע"ב אך דעהנחה תחת המטה לכולי עלמא מותר לקרות וכמ"ש בסוף סימן זה: (ג) דאם הן אחר המטה קורא מיד. פירוש אפילו אין המטה רחב ד' דהמטה חוצץ צין הכלי לאדם וכמחילה דמי ואי צעי גבוה י יתבאר נקמון: (ד) פסק גאון וכו' מהא דבעי וכו'. פירוש כיון דרב יוסף

הוא אמר רבא רצנא הלכתא פחות מג' כלבוד דמי עשרה רשותא אחריתא הוא מג' עד י' היינו דבעא מיניה רב יוסף מרב הונא ולא פשט ליה עכ"ל גמרא דידן ור' יונה גריס מטה פחות מג' כלבוד דמי או לא ד' ה' ו' י' ט' מהו וכו' ופירש צמס חמלא לומר עיין שם שהצריך אבל לפירוש רש"י שצממון על כרחך צריך לומר דהוא לא גריס בפחות מג' או לא אלא פשיטא

פו ה. נכוח כ"ג
[ע"פ]:
פו ה. נכוח כ"ג:
ח"ט. רש"י שם ד"ה:
ג"ר:
ח"ט. רש"י שם:
פ"ג סימן נד:
ה. נ"י ד"ה ג"ר
ממשעות הגמרא
נכוח כ"ה לדעת
המקפוט ד"ה ונלמ'
ושאר פוסקים נכוח יונה
שם ה. א ד"ה ג"ר ורש"י
ומכ"ס קריאת שמע ג. י"ג:
ח"ט. רש"י שם יונה
שם שם נכוח נרפ"ט
ורש"י שם ואלה מועד
שער קריאת שמע ע"ד
ה נתיב ג:
ג. שם במקפוט ד"ה
ג"ר ורש"י יונה [שם] שם
רש"י נרפ"ט ורש"י שם
ומד"ס שם רמז פ"א ורש"י
ואלה מועד שם:
כ"ג. רש"י יונה שם
למירוש הטור:
כ"ג. אהל מועד שם:
ג. טור שם ח"ט
העזרי [ח"ט] נכוח סימן
ע"ד ומד"ס שם רמז פ"א
שם רש"י:

[פנח מ, ט] אין סקין בשבת, והיה די שיאמר לו אל מסוך, או איני
רוצה שמסוך, ואע"פ כן אמר ליה בלשון הוראה, עכ"ל. כתב
הר"ן [שם י"ט, א ד"ה ואשמעין] אפילו בלא אפרושי מאיסורא שרי
לומר למירו עשה לי כך וכך, אע"ג דממילא הוי הוראה, דהא
אמר ליה טול [י] בכלי שני וכן אע"ג
דילפינן מינה דהפשיטו לא והו'
משולו:
ד פו א אפילו הטי"ר בהם
מים. כיון דמיומדין לכן
[א] הוה להו כניט הכסא ואסורים
אפילו אין בהם ריח רע [הר"א]
נכוח פ"ג סימן נד ורמז"ס קריאה
שמע ג. י"ג. ונראה לי דאם הכלי
מיוחד ג"כ לתשמיש אחר, כגון
לספוך לחוכו שופכין, אס אין בו
זוהא ולא ריח מותר, והוא הדין
אם מיוחד להשמין וכלל פעם
שמשמין ונתן לחוכו רשיעת מים
שרי: [ב ב מצופה. נראה לי
דהיינו מה שאלו קורין גלוז"ט:
ג רחוצים יפה. ונלמד שלא יהא

[פנח מ, ט] אין סקין בשבת, והיה די שיאמר לו אל מסוך, או איני
רוצה שמסוך, ואע"פ כן אמר ליה בלשון הוראה, עכ"ל. כתב
הר"ן [שם י"ט, א ד"ה ואשמעין] אפילו בלא אפרושי מאיסורא שרי
לומר למירו עשה לי כך וכך, אע"ג דממילא הוי הוראה, דהא
אמר ליה טול [י] בכלי שני וכן אע"ג
דילפינן מינה דהפשיטו לא והו'
משולו:
ד פו א אפילו הטי"ר בהם
מים. כיון דמיומדין לכן
[א] הוה להו כניט הכסא ואסורים
אפילו אין בהם ריח רע [הר"א]
נכוח פ"ג סימן נד ורמז"ס קריאה
שמע ג. י"ג. ונראה לי דאם הכלי
מיוחד ג"כ לתשמיש אחר, כגון
לספוך לחוכו שופכין, אס אין בו
זוהא ולא ריח מותר, והוא הדין
אם מיוחד להשמין וכלל פעם
שמשמין ונתן לחוכו רשיעת מים
שרי: [ב ב מצופה. נראה לי
דהיינו מה שאלו קורין גלוז"ט:
ג רחוצים יפה. ונלמד שלא יהא

נכוח כ"ג:
פו ה. נכוח כ"ג:
ח"ט. רש"י שם ד"ה:
ג"ר:
ח"ט. רש"י שם:
פ"ג סימן נד:
ה. נ"י ד"ה ג"ר
ממשעות הגמרא
נכוח כ"ה לדעת
המקפוט ד"ה ונלמ'
ושאר פוסקים נכוח יונה
שם ה. א ד"ה ג"ר ורש"י
ומכ"ס קריאת שמע ג. י"ג:
ח"ט. רש"י שם יונה
שם שם נכוח נרפ"ט
ורש"י שם ואלה מועד
שער קריאת שמע ע"ד
ה נתיב ג:
ג. שם במקפוט ד"ה
ג"ר ורש"י יונה [שם] שם
רש"י נרפ"ט ורש"י שם
ומד"ס שם רמז פ"א ורש"י
ואלה מועד שם:
כ"ג. רש"י יונה שם
למירוש הטור:
כ"ג. אהל מועד שם:
ג. טור שם ח"ט
העזרי [ח"ט] נכוח סימן
ע"ד ומד"ס שם רמז פ"א
שם רש"י:
פ"ג סימן נד:
א. נכוח כ"ה לדעת
המקפוט ד"ה ונלמ'
ושאר פוסקים נכוח יונה
שם ה. א ד"ה ג"ר ורש"י
ומכ"ס קריאת שמע ג. י"ג:
ח"ט. רש"י שם יונה
שם שם נכוח נרפ"ט
ורש"י שם ואלה מועד
שער קריאת שמע ע"ד
ה נתיב ג:
ג. שם במקפוט ד"ה
ג"ר ורש"י יונה [שם] שם
רש"י נרפ"ט ורש"י שם
ומד"ס שם רמז פ"א ורש"י
ואלה מועד שם:
כ"ג. רש"י יונה שם
למירוש הטור:
כ"ג. אהל מועד שם:
ג. טור שם ח"ט
העזרי [ח"ט] נכוח סימן
ע"ד ומד"ס שם רמז פ"א
שם רש"י:

פ"ג סימן נד:
א. נכוח כ"ה לדעת
המקפוט ד"ה ונלמ'
ושאר פוסקים נכוח יונה
שם ה. א ד"ה ג"ר ורש"י
ומכ"ס קריאת שמע ג. י"ג:
ח"ט. רש"י שם יונה
שם שם נכוח נרפ"ט
ורש"י שם ואלה מועד
שער קריאת שמע ע"ד
ה נתיב ג:
ג. שם במקפוט ד"ה
ג"ר ורש"י יונה [שם] שם
רש"י נרפ"ט ורש"י שם
ומד"ס שם רמז פ"א ורש"י
ואלה מועד שם:
כ"ג. רש"י יונה שם
למירוש הטור:
כ"ג. אהל מועד שם:
ג. טור שם ח"ט
העזרי [ח"ט] נכוח סימן
ע"ד ומד"ס שם רמז פ"א
שם רש"י:

ערך צחם למהריק"ש

בסוף וזית העטילה איכא מאן דלמד דהוי כמת המנחם והדבר ספק, כסף משנה פרק ג' מהלכות קריאה שמע [סוף הלכה ג]:

שערי תשובה

הרהרתי כו', ובחידושי הרשב"א שם נ"ה ולא, והיינו כדאמר בברכות דף כ"ד
[י"ב] דל' יוחנן כשהוא מהלך שרי מדינא. ועיין באליה רבה [ס"ק ב] ובשאלת
יעב"ץ סימן י"ד. ועיין לקמן [בבאר היטב] ס"ק ה'. ועיין ביו"ד סוף סימן רמ"ו
[בהגה] שמואל ליכנס לבית הכסא מתוך דבר הלכה שאינה פסוקה. ועיין בירוש'י
[ח"א] סימן שמ"ב, והביאו בכרכי יוסף [ואה בן]. וכתב בשם לחם יהודה פרק
ג' דקריאת שמע [ר"ן ד] דאסור להרהר תוך ד' אמות מאחורי בית הכסא וצדדיו,
ומלפניו כמלא עיניו, ע"ש. וכתב בשאלת יעב"ץ שאסור לעיין בבית הכסא
במשקלי השמות הפועלים של לשון הקודש, שאין דרך להגיע לדיעה רק על
פי הכתובים, ויבא להרהר במקרא, ע"ש סימן י"ד. ובכרכי יוסף [ואה ה] למד
מזה שאסור לסדר שם כתב מליצה בלשון תלמוד, דודאי יבא להרהר קצת
בסוגיית התלמוד, ע"ש:
פו (א.) מים סרוחים כו', עיין בכ"י מה שכתב מדברי הרמב"ם בפירושו
המשנה [ברכות פ"ג משנה ה], והכנסת הגדולה בחשבונותיו [כ"י ח"י סימן
כ"ו כתב שאין הכרח, ע"ש ובשוררי ברכה [ואה א]. וכתב בתשובה הג"ל גינה
שממשיכין לה מים סרוחים ורעים והיא סמוכה לבית הכנסת אף אם קרמה
בעל הגינה צריך להרחיק, דהוי מלחא איסורא, ע"ש:
פו (ב.) זכויות. עיין באר היטב. והפרי חדש [רי"ט סימן ג"כ מתמיר דעביט

נלע. וכתב הט"ז [ס"ק ב] נראה דלמאי דכתב רמ"א סימן מ"ג דיש אומרים
הוא, ע"ש. והיד אהרן [הגה"ע] מולק עליו דלן להתמיר כלן, ע"ש: (ג.) מצופה.
מכפנים ומבחרין, ב"ח ד"ה ומ"ש א"ן. היינו מה שקורין גלוז"ט, ע"ש:
מ"א ס"ק ט: (ד.) יפה. ונלמד שלא יהא כמת המנחם, דהא רמ"א ס"ק ג'.

צינונים לרמ"א

ס' ר"ן פרק קמא
דשבת [ה. ג ד"ה מקום]
ופרק כל הצלמים [עטרה]
זה י"ט, כ ד"ה תלן:

הגהות והערות

פו א [א] תוקן ע"פ יד
אפרים ולגטי שרי. ופי'
אפרים כתב לל' בלג כחוק.
וס לל' דנפ"ח השמטין.
מיטע ש"ס אומרים, והיינו
משום דנכר כתב הט"ז רכ"כ
הרמ"א:

ביאור הגר"א

דמאי פריך וכי סלקא דעתך דלישבקיה לעביד איסורא, אלא דלא הוה ליה
למירמ בלשון הוראה, אלא כמאן דלא צריך להכי, וזהו שכתוב [בגמרא] חדע
כו', דר"ל דאף שאמר שם בלשון הוראה ממש: [ז] והגה' ובפסוקים כו'. עיין
חוספות דעבודה זרה מ"ד ב' ד"ה תנא כו' ואומר ר"י כו', וכן כתב הר"ן [שם
יט, כ ד"ה תנא], אלא שכתב דלאו משום איבה, אלא ששם מותר בהרהור וכל
שאינו אומר טעמו של דברי הוי כהרהור, וכתב עוד פירושו אחר כפירושו רש"י [במסופות שם]:
פו [א] [נסתף אן מים כו', [ברכות] כ"ו א', וסבירא ליה להטור דקאי נמי אמרי הרעים כו':
פו [א] [נסתף אן ש' חרם כו', חוספות שם [ברכות כה, כ ד"ה ג"ר] ושאר פוסקים, דבולע, כמו שכתוב בפרק בתרא דאבות דרבי נתן [הלכה ו] שלש דברים בכלי
חרס בולע ואיינו פולט כו': [ב] אפילו כו', ממה שכתוב [ברכות כה, ב] ומי רגלים עצמן כו': [ג] או ש' זכויות כו'. כמו שכתוב באבות דרבי נתן
שם שלשה דברים בכלי זכויות אינו בולע כו', והטעם דהוא שיע, והוא הדין לאיניך: [ד] אם הם רחוצים כו'. אבל ברישא לא מהני רחוצים, הרא"ש [שם
ע"ש:
פ"ג סימן נד:
א. נכוח כ"ה לדעת
המקפוט ד"ה ונלמ'
ושאר פוסקים נכוח יונה
שם ה. א ד"ה ג"ר ורש"י
ומכ"ס קריאת שמע ג. י"ג:
ח"ט. רש"י שם יונה
שם שם נכוח נרפ"ט
ורש"י שם ואלה מועד
שער קריאת שמע ע"ד
ה נתיב ג:
ג. שם במקפוט ד"ה
ג"ר ורש"י יונה [שם] שם
רש"י נרפ"ט ורש"י שם
ומד"ס שם רמז פ"א ורש"י
ואלה מועד שם:
כ"ג. רש"י יונה שם
למירוש הטור:
כ"ג. אהל מועד שם:
ג. טור שם ח"ט
העזרי [ח"ט] נכוח סימן
ע"ד ומד"ס שם רמז פ"א
שם רש"י:

ביתא למחן אהרן שרין האלה
הבון יושאית

טור ושם נמרדכי:
 ז"ל ד"ה כתב:
 זכרות כ"ה ונ"ח
 עין שמעון בן גמליאל:
 סע"ף ח:
 הרמב"ם פסק ג'
 אבות קריאת שמע
 והלכה טו:
 ז א. הרי"ף ג' נכתב
 ב והרמב"ם שם פ"ג
 קו וכן מהא דברכות
 כ"י (ט"א):
 שם (ו) בדף כ"ב
 ה"א ויבנה קמח דף
 פ"ב (ע"א-ע"ב):
 זכרות כ"ב (ע"א)
 ומולין קל"ו (ע"ב):
 ז"ל ד"ה ואלה:
 * כדעה ראשונה
 י"ף זכרות י"ג ז
 בית יונה שם ד"ה כי
 דעה ראשונה נראה
 ז פרק ג סימן כ"א וטור
 יו רבינו ישעיה נפסקין
 י"ד שם וכשם צעל
 זכות גדולות זכרות
 י"ג ב ג ובשם הראשון
 זכרותו על צעל
 זכרות שם י"ב א
 ש"א שם כ"ב א ד"ה
 זר לו ורמב"ם תפילה
 ד ה:

זהו ית: זך שכפאו על פיו. אבל של מהכת חפילו אינו רחוק
 מהני כפיה, לחין איסורו אלא מחוכו. כתב הב"ח ד"ה ומ"ט וכ"ק
 מטה גבוה י והמחילות מגיעות לארץ והגרף אחורי מטה, מיקרי
 מחינה ושני לקרות, ע"כ. ונראה לי דוקא כשהמטה חולצת מחוכו
 לכוחל, אבל בלאו הכי לא חשיבה
 מחילה, דלא עדיף מחלף קטנה
 (ו) וגדולה כסימן ע"ט סע"ף ג'.
 זכרון וכן משמע בחלמלי רבינו יונה
 (זכרות י, א ד"ה ונגמול) לעיקר
 קושיתו (ו) על האיצע"א, ע"ש.
 דלא פריך (שם כה, ב) אמאי פליגי
 רבנן עליה דרבנן שמעון בן גמליאל,
 אלא על כרחן שטעמייהו משום
 דחינה חולצת מחוכו לכוחל לא
 חשיבה הפסקה, וידוע דקיימח לן
 כרבנן. הניחש חמת המטה ומחילות
 המטה מגיעים עד פחות מג' סמוך
 לארץ שרי (ל"ח דברי תמודות זכרות
 פ"ג אות קכ"ז ד"ה ומ"ט ולענין
 ז"י ד"ה הע). ועיין סימן (ע"ו)
 [ע"א] סע"ף ב', ועיין מה שכתבתי
 סימן תק"ב סוף סע"ף א' (ס"ק ט)
 אי אמרינן לבוד בכלים, אבל הכא
 כולי עלמא (ו) מודו דכסמיהו דמי.
 ומהאי טעמא נראה לי להוא הדין
 אס נפל עליו כלי ויש ק"ת אויר

גדה ועיבם של חרס או של עץ ד שכפאו על פיו
 (ו) יש מתירין ד (ד) (ו) ויש אוסרין זי והלכה
 בדברי האוסרים:
 ג (ו) מותר לקרות קריאת שמע בבית שיש בו צואה
 וזי רגלים או גדה ועיבם ביון (ו) שהרחיק מהם
 כשיעור שנתבאר בסימן ע"ט יי (ד) וכן אם כפה
 עליהם (ו) בלי (ט) אף על פי שהם עמו בבית הרי אלו
 בקבוצים ומותר לקרות בנגדן: L
 סימן פז
 בעל קרי מותר בקריאת שמע. וכו סע"ף אחד:
 א כל הטמאים (א) קורין בתורה (ב) וקורין קריאת
 שמע ומתפללין (ג) חוץ מבבל קרי שהוציאו
 עורא מכלל הטמאים ואסרו בין בדברי תורה בין
 בקריאת שמע ותפלה עד שימבול (ד) כדי שלא יהיו
 תלמידי חכמים מצויים אצל נשותיהם בתרנגולים
 ז א ואחר כך (א*) במלו אותה תקנה והעמידו הדבר
 על הדין שאף בעל קרי מותר יי בדברי תורה
 (ו) ובקריאת שמע יי ותפלה בלא מבילה ובלא רחיצה

(ד) ויש אוסרין. כיון שהוא צלוע צמוכו ברו כמוכו. בטור והגאון
 נמצא רבינו יונה זכרות י, א ד"ה ונצמין מפרש לו, דזה נמן טעם
 למה פסק (ו) הגאון כהרשב"א (ו) נשם כה, בן (ו) לפי
 שהצניעא אולת אליניה. וז"ל לומר הא לפירוש רש"י נשם ד"ה
 פשיטא אולת (ו) הצניעא אליניה
 דרבי שמעון בן אלעזר ואפילו הכי
 לא הוה הלכה כרבי שמעון בן
 אלעזר דהא רבא רבא פסק דלא כוותיה,
 לא קשה מידי, דכל שאין הלכה
 פסקיה לפניו בחלמוד מדברי
 אמוראי אלו הולכים אחר איתו תנא
 שהצניעא אולת אליניה, מה שאין
 כן כשיש הלכה פסקיה לפניו דיש
 כח בחלמוד לפסוק כפי מה שגראה
 צעניו, ואפילו יחיד נגד רבים,
 וזה מלניו הרבה פעמים. בפוסקים.
 שם (ו) בטור, כאלו הוא זכרות
 אחרת. פירוש, כאלו המטה זכרות
 אחרת, נמצא שהצניעא עמו זכרותו
 ואין לה כיון, ז"ל ונצמין הגייה
 [הצניעא] בן כאלן [ד"ה ומ"ט למעלה]
 זכרות אחרת: (ד) וכן אם כפה
 וכו'. ואם היא חמת המטה ואין
 דרגלי המטה לארץ ג' פסחים היו
 ג"כ כסמומה ומכוסה צמטה,

זין הכלי לקרקע כגון שצולט וק"ת מנז אחר, אמרינן לבוד, אבל אם הכלי פחות למעלה חפילו פחות מג' אסור, דנענין שיהא מחוסה L
 פז א ואחר כך במ"ז. משום ציטול תורה ומשום ציטול פריה ורביה, ואע"פ שאין ציט דין יכול לנטול דברי ציט דין חזירו אלא
 א"כ גדול ממנו בחכמה וצמנין [ועיין לו, ב], שאני הכא דתקנה זו לא פשטה כדוד ישראל. ואף הטובה טעילה דוקא ציט או

הגהות והערות

פשיטו חספוס ד"ה
 ז' וד"ה ונכח, הם ב'
 טורים אף בחספוס שהיה
 וזי הכ"י הם דיעור א',
 ז"ה בחספוס קדומים.
 וע"פ שהגהות הר"א:
 בן הוא דפ"ר.
 מהדורות אמ"ד פ"פ כחצו
 צטלע. וכדפ"א חוקן ע"פ
 קור חיים ותוספת שבת,
 ז"ה צבאר הטע ק"ק ו:
 ז' נוסף ע"פ הכתיב:
 חוקן ע"פ הכתיב:
 בדפ"ר חוכו צעומת
 ז' וחוון סוכה
 חוקן לפשיטו. אף בדפוס
 ז"ד חוכו על הטעות,
 חתו המחקר "הלכה
 ז"ה צ"ג". וכדפ"א חוקן
 ז"פ מקור חיים ופמ"ג:
 נוסף דפ"א ע"פ
 מקור חיים וזי אפריס,
 ועיין פמ"ג:

ערך ד"חם צמדהריק"ש

פז מפ"א א בראש [כלל הטמאים]. יש מקומות שהנשים נוהגות פרישות בעממן שלא ליכנס בבית הנכנס בשעת וספק, ואם נמנעות מוך ארבעים לוכר ושמנים לקבנה מוסיף
 צדס:

באר היטב

(ד) ויש אוסרין. כיון שהוא צלוע צמוכו ברו כמוכו, אבל של מהכת חפילו אינו רחוק
 מחוכו חפילו אינו רחוקה מהני כפיה, לחין איסורו אלא מחוכו, מ"ט [ס"ק
 ז]: (ו) ב"י כתב ה"ח מטה גבוה י"ד והמחילות מגיעות לארץ והגרף
 אחורי מטה, מיקרי מחילה ושני לקרות. ע"כ. וכסמ"א [שם] ונראה לי
 דוקא כשהמטה חולצת מחוכו לכוחל, אבל בלאו הכי לא חשיבה מחילה, ע"ש.
 הניחש חמת המטה ומחילות המטה מגיעים עד פחות מג' סמוך לארץ שרי,
 ז"ל ד"ה הכתיב:
 חוקן ע"פ הכתיב:
 בדפ"ר חוכו צעומת
 ז' וחוון סוכה
 חוקן לפשיטו. אף בדפוס
 ז"ד חוכו על הטעות,
 חתו המחקר "הלכה
 ז"ה צ"ג". וכדפ"א חוקן
 ז"פ מקור חיים ופמ"ג:
 נוסף דפ"א ע"פ
 מקור חיים וזי אפריס,
 ועיין פמ"ג:

הגהות רע"א

(כ) (פי"א סק"ד) ואין צ"ל דהא. כל דברי הט"ו מה הדבור לא הנגמ, (נ"א) אינם
 מובנים כלל לקטן כמנוי להצטרף פשוט דלרש"י צלמח פסקינן כ"י שמעון בן
 אלעזר דתלילת המטה לא מהני, דלענין ז' גם התנא קמח סבר כן והו רבן שמעון
 בן גמליאל יסוד לגבייה, ומהיכי מימי לפסוק כיחידה. והא דאמר רבא אין הלכה
 כ"י שמעון בן אלעזר, היינו לענין שאין הפסח משוה כ"י אמום, והוא פשוט כמובא,
 וא"כ קושיא הט"ו לא קשה מידי. גם מירוצי הט"ו ממוה, דלפי דבריו למה ליה

ביאור הגר"א

[ה] [ופי"ב בן יש מתירין כו'. כמו צואה כעששית, ולא דמי לצואה דבוקה
 בסנדל, כמו שכתב הרשב"א [זכרות כה, א ד"ה צואה]. דשם מתגלה בדרך הילוכו:
 [ו] ויש אוסרין כו'. כיון דבלוע ברו כחוכו, ובלוי הוא כצואה: [ז] [ופי"ב בן
 סותר כו'. שם [זכרות כה, ב] ורבא אמר אין כו': [ח] וכן כו'. שם או שיינחם
 תוחת המטה, וכמו צואה כעששית: [ט] אף על פי כו'. כמו שכחוב שם עד
 כו' או כו':

חכמות ש"מ

ח (ופי"ב א) כלל הטמאים
 ז"ל עיין בעיני מ"ק א'
 דין העלה ט' קין. והיה
 יסין נפסק ב' דיעוין [דף
 ז"ל פ"א] נני רכ פסח חניה
 עטילה [ממניח] וחיה בעבילה מהו, ומירש רש"י [שם ז"ה ואין] [ממניח] שם ז' קין על חניה ואח"כ ט' קין על חניה השנית, מונח מה דמה פשיטא ליה דמהי כיון
 היו טלו [ממניח] [ממניח] ט' קין, ובהיפוך מה דלא מנעיה ליה אם הטיל פחות מחשבה קין על חניה ואח"כ ט' קין על חניה, נראה דפשיטא ליה דזה לא מהני דנענין העלה משעה קין יחיד ולא נפסק.
 זה לא מנעיה ליה בעבילה עממה אם טבל חצי הגוף וזר וטבל חצי הגוף השני אם מצטרפין, מונח דפשיטא ליה דמה אין מצטרפין. רק דמנעיה ליה בעבל קרי כיון דלקולטו עליו דדי נפשעה קמן א"כ ביד די אם הטיל

פז [א] [ופי"ב א] קורין כו'. [וברות] כ"ב א': [ב] וקורין כו'. ממה שכתוב
 במתניתין [שם כו, א] זב שראה כו', הא לאו הכי מותר, וכן משטבל לקריו:
 כו'. שם [כב, א]: [ד] ובקריאת שמע כו' ובפ"א כו'. דלא כמו שכתב הר"י [זכרות יג, ב] בשם איכא [מאן] דאמר דוקא לדברי תורה אבל לקריאת שמע בעי.

אפילו אינה נראית כשהוא עומד ונראית כשהוא יושב.

נשמת אברהם

וכ"כ הציץ אליעזר²⁴ שאחרי ניקוי וכיסוי המקום יוכל להתפלל וללמוד. וכן א"ל הגרש"ז אויערבאך זצ"ל.

אך הגא"ן וולדינברג זצ"ל פוסק שאין לצואה שנמצא בפתח קולוסטומיה או איליאוסטומיה דין של צואה במקומה²⁵. וא"ל הג"ר עזריאל אויערבאך שליט"א שהגרש"ז אלישיב זצ"ל מסכים עם הציץ אליעזר.

7c 2. חולה עם קמטרה. וה"ה לגבי תולה עם קמטרה שדרכו נוטפים מי רגלים לתוך שקית, שמותר בכל דבר שבקדושה²⁶. ועיין בציץ אליעזר שם שכותב כתנאי שלא יגיע אליו ר"ר, וכן שמידת חסידות שהוא גם יכסה את הקנה כי לקנה דין של עביט של מי רגלים. וכן מחמיר האג"מ²⁷. ולדעתו של הגרש"ז אויערבאך זצ"ל אין צורך לכסות את השקית או את הצינור המחובר לקמטרה כי הם לשימוש חד פעמי ואין עליהם דין של עביט²⁸. וכתב לי עוד הגרש"ז אויערבאך זצ"ל: וגם מכוסים תמיד באופן שבשום פעם לא מרגישים סרוחון, וגם מסתבר שזה דומה למתכת וחכוכית, ולכן אין עליהם דין של עביט. וא"ל מו"ר הגרש"ז נויבירט שליט"א שהצינור א"צ כיסוי כיון שדרכו רק עובר השתן ולא נשאר במקומו ולכן י"ל דיש לו דין של בית כסא של פרסיים (עיין

ברכות כו ע"א ואו"ח סי' פג סע' ד).

ולגבי דין של ברכת אשר יצר, עיין לעיל סי' ז, ועיין להלן סי' שא סע' יג לגבי הוצאה בשבת. L

3. צואה מטמטף. שאל רופא כירורג: חולה שעבר ניתוח במעי הגס וכתוצאה מכך מטמטף ממנו באופן מתמיד נוזל צואתי דרך פי הטבעת כך שאינו יכול מן הדין להתפלל, ללמוד תורה או כל דבר שבקדושה²⁹ וגם אין כל עצה שיכול להיות נקי ללא שיש נוזל כזה בפי הטבעת אפילו לזמן קצר. העוגמת נפש והצער הנפשי הגדול כשהוא גם יודע שלא רק לזמן מסוים אלא לכל ימי חייו המצב ישאר ללא סיכוי להטבה, אינו נותן לו מנוחה והוא מוכן לכל דבר ואפילו ניתוח ורק שיאפשר לו להתפלל וללמוד תורה. ישנה עצה לנתק את המעי מפי הטבעת ולהוציאו דרך דופן הבטן (קולוסטומיה) ובכך לפטור את הבעיה ההלכתית. האם מותר לחולה לעבור הניתוח שיש לו סיכון, אמנם קטן, כדי לפטור בעיה הלכתית? נכון שאין אדם חייב לבזוז יותר מחומש כדי לקיים מצות עשה³⁰ וודאי אינו חייב לסכן את עצמו עבור מצוות אך נראה שבמצב קשה כגון דא, יהיה מותר לו לקחת סיכון קטן כדי לשכך את כאב הנפש הגדול והמתמיד, ושומר פתאים ד'. ואמר

ציונים והערות

24 ח"ט סי' ו. 25 שו"ת ציץ אליעזר שם. 26 שו"ת ציץ אליעזר ח"ח סי' א. 27 או"ח ח"א סי' כז. 28 שמעתי מפיו. 29 עיין מ"ב ס"ק טז. 30 וראה בנשמת אברהם כרך ד חזו"מ סי' תכ ס"ק 47 (עמ' קלד).

סעיף ח קרא (יא) נ ולקרות. אב רגלים, אפילו מצאן ו

לי מו"ר הגרש"ז נויבירט שכן יהיה מותר לו ובתנאי שאין שום בנשמת אברהם³¹ ע שכתב לי הגרש"ז שמותר לעבור ניתוח כדי להתיפות בכך וי דאינשי.

(י) אסור לקרות. ק"ש חוזר וקורא, אך י יחזור ויתפלל, כ"כ ה אחרונים (א"ר, פמ"ג ו לחזור ולהתפלל³³. החיים³⁴: לפי פסק שבמי רגלים אפי' משום דאינו אלא מו בצואה בפי הטבעת, ועוד כיון דדין זה י וקי"ל ספק ברכות י וקורא בלא ברכותיה להתפלל, עכ"ל. ואמ נויבירט שליט"א: וז מבואר שקרא והתנו להסתפק, אבל אם ו

31 כרך ד חזו"מ שם סוס' 35 כאן סע' ד. 36 כאן 40 מ"ב ס"ק כט וסי' פא נ

סיו נשמת אברהם
מ"א
ארת ת"י
מבזוז ע"ש. מורחב
צו אנוגת-סיו אנוגת א"ע

בעזה"ת
Waldenberg, Eliezer Judah

ספר

שאלות ותשובות

ציץ אליעזר

חלק שמיני

כולל

תשובות בהלכה בירורי דינים ופסקים בענינים מעשיים שונים

עם ספר

משיבת נפש

חקרי הלכות ליבוני שיטות ופסקי דינים בדיני רפואה

בשבת ובא לו בסימן ט"ו כספר בתוך ספר

הוצאה שניה

חנני ה'

אליעזר יהודה וולדינברג

חבר בית הדין הגדול

בן לאאמו"ר הרה"ג מוהר"ר יעקב גדליהו ז"ל

בעיה"ק ירושלים תוכב"א

שנת תשמ"ה לפ"ק

שו"ת ציץ אליעזר

חלק ח

בעזרת"ה מרחשון תשכ"ד

זרג

סימן א

- א. חולה שמי רגלים נוטפים ממנו כל הזמן דרך כלי-צנטר קאטטער) אל כלי זכוכית המחוברת לו מהו בברכות בק"ש בתפלה ובת"ת ולכל דבר שבקדושה.
- ב. אם ומתי מועיל החזרת פניו וגופו מעביטי מי רגלים וצואה הנמצאים על יד מטותיהם של יתר החולים.
- ג. מטיל מים באמצעות כלי-צנטר אם צריך לברך ברכת אשר יצר.

שגם הרמב"ם יודה שמותר, כי טעמו שאוסר הוא משום דס"ל דחיישינן לשמא מתוך כך יבוא להפיח בהם, וזה לא שייך בכגון נידוננו שהמ"ר יוצאים בלי כל התאמצות מצידו (אשר ע"כ מביא זה לפעמים גם לידי הפחה) אלא בכח פעולת הקאטטער.

וכן ראיתי בספר אחד שהעלה כן בקצרה דבהיות דמותר להשתין מים בבית הכסא עראי כשהתפילין בראשו א"כ בכגון דא שיבטל ממצות תפילין פשיטא דמותר בהנחתן ולא עוד אלא שגם מחויב בזה.

אבל באמת גם בנוגע לעצם הנחת טו"ת אם כי אין שם שאלה של איסור בעצם לבישתן ונשיאתן עליו, וכאמור, אבל ישנה שאלה אם ע"כ שמניחם במצב כזה יוצא בזה ידי המצוה, וכן גם אם מותר תחילת הלבישה וההנחה עליו לשם מצוה בהמצאן במצב כזה, דממה שהבאנו המדובר רק לענין אם יש איסור בהמצאתם עליו בדרך לבישה והנחה בשעת כניסתו לביהכ"ס ובשעת ההשתנה או לא, אבל לא מבואר בשם אם יצא יד"ח בהמצוה אם יניחם רק בשם, ואם מותר לעשות בכזאת ואין בזה משום ביוון מצוה, וישנו בדבר דיון בדברי הפוסקים אם אפשר לקיים מצוה במקום מטונף אפילו אם לא יברך בשם, ובזוה"ק מבואר שישנו גם איסור בזה, עיין בזה ביו"ד סי' י"ט סעי' א' ובדרכי תשובה שם ס"ק כ"א,

76 נשאלתי מכמה וכמה חולים ת"ח ויראי שמים הבאים להתרפאות בביה"ח שערי צדק בכאן וגלל מחלתם נזקקים בפקודת הרופא בשכבם על מטת חלים להוציא מימי רגליהם דרך כלי-צנטר (קאטטער) שמחברים בקנה אל האבר וצינור גומי דק חודר בפנים עד השלחופית (כיס השתן) והמ"ר יוצאים דרך בו אל כלי זכוכית שמחברים מצד שני של הקנה בקצה המטה, ולמי שנותח במערכות כלי-השתן מכניסים קנה כזה דרך הבטן אל תוך השלפוחית, ולפעמים, לפי הצורך, אל אגן-הכליה, ושוכבים במצב כזה כמה ימים או שבועות, הכל לפי מדת חליים, מה המה באותם הימים והשבועות בק"ש תפלה ת"ת ברכת המצות וברכת הנהנין.

שאלוני גם על לבישת טלית ותפילין, ובשם לכאורה ג"כ עיקר השאלה היא בקשר לברכות שצריכים לברך עם לבישתן, כי בטלית מותר ליכנס מעיקרא דדינא אפילו לביהכ"ס, ומכש"כ להשתין בו, כנפסק באו"ח סי' כ"א ומ"ב שם ס"ק י"ד, וכמו כן מותר גם להשתין בביכ"ס עראי בתפילין שעל ראשו כנפסק בשו"ע בסי' מ"ג סעי' א', ואפילו למה שהשו"ע שם מסיים שיש לחוש לדעת הרמב"ם שאוסר בזה, מבאר המ"ב שם בס"ק י"ב דלעת הצורך יכול לסמוך אדעה הראשונה, ולא עוד אלא שבכגון נידוננו י"ל

ובעקרי הד"ט א"ח סי' ה' אות ט"ו, ובספר שו"ת שם משמעון הא"ח סי' ט', ומ"ש בזה בספרי שו"ת ציץ אליעזר ח"ז סי' ה' אות ג', וכעת ראיתי גם מ"ש בזה בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' נ"ו ובספר רוב דגן בקונטרס אות לטובה שבסו"ה סי' י"ז ובשו"ת לב חיים ח"ב סי' קע"ג ע"ש, כן יעוין מ"ש בזה המשנה ברורה בס"י תקפ"ח בביאור הלכה ד"ה שמע ט' תקיעות בהנהגה אמינא שם ובמסקנתו ע"ש היטב. וא"כ אותו הדיון ואותה השאלה קיימת על קיום מצוה בעת השתנה או במקום שנמצא מ"ר, כי נחשב זה ג"כ כמקיים מצוה במקום מטונף (ובפרט אם יחשב נידונגו כדיון נגד עמוד שאסור מה"ת), ובמיוחד קיימת חומר הבעיה על מצוות טלית ותפילין אם אפשר ומותר לקיימן במצב כזה, כי מלבד שהן מצוות חיוביות (ע"ש בספרי מוה), גם שוני מיוחד להן מיתר המצוות ועיקר מצוותן וקיומן תלויין בכוננה שיכוננה בשעת קיום המצוה, וכדמצינו בב"ח בטור א"ח סי' ח', שכותב דמה שהכריח להטור להורות דבעי שיכוון בהתעטפו וכן בה' תפילין ובה' סוכה, לפי שכתוב בפרשת ציצית למען תזכרו וגו' ובתפילין והיה לך לאות וגו' למען תהיה תורת ד' בפיר' כי ביד חזקה הוציאך ד' ממצרים, ובסוכה למען ידעו דורותיכם וגו', יורה כי עיקר המצוה וקיומה תלויה בכוננה שיכוין בשעת קיום המצוה, משא"כ שאר מצוות דיוצא ידי חובתם אע"פ שלא יכוין בה דבר כי אם שעושה המצוה לשם ד' שציוה אותו לעשותם ע"ש ולכן גם אפי' אם יתר המצוות היו יכולים לקיים במקום מטונף קיים ספק מיוחד על מצוות אלה באשר מיוחדים הם בחיוב כוונת קיומם מיתר המצוות, ואם טוב וכשר הדבר לכוון כוונת נעלות כאלה במקום של טיגוף (ויעוין במ"ב בס"י כ"ה ס"ק ט"ו שמביא בשם הפרמ"ג דמ"מ בדיעבד אפי' אם לא כיון רק לשם מצוה בלבד יצא ע"ש, וכוננתו בכאן רק להראות על רוממות המצוות האלה אשר עיקרן תלוי בכיוון כוונות מיוחדות, ואשר על כן יש מקום לדיון וספק מיוחד אם באפשרי ואם מותר לקיימן במצב ובמקום הנ"ל).

אך לא נבוא להאריך ולפרוש בכאן את שמלת-ההלכה בזה וליבונה, בהיות והשאלה שלפנינו קיימת לא ע"ז לבד, כי אם על כל דבר שבקדושה, לק"ש לתפלה לברכות ולד"ת, וכאמור, ונדון בזה בע"ה איפוא בגישה הלכתית כוללת שתקיף פתרון מכלול הבעיות, ובהמשך הדברים יתבררו עוד כמה הלכות המסתעפות מזה.

(א) והנה לכאורה הדבר פשוט לאיסורא, כי ברייתא מפורשת היא מבכזה בברכות ד' כ"ב ע"ב דאיתא: ת"ר היה עומד בתפלה ומים שותתין על ברכיו פוסק על שיכלו המים וכו', ונפסק כן להלכה ברמב"ם בפ"ד מה' תפלה הי"ג ובטור ושו"ע א"ח סי' ע"ח סעי' א': היה קורא [וברמב"ם הלשון: היה

עומד בתפלה, ויעו"ש במ"ב ס"ק א' שמביא על לשון השו"ע דה"ה לד"ת ולתפלה] והתחילו מי רגליו שותתין [וברמב"ם הלשון: ונטפו מי רגליו] על ברכיו פוסק על שיכלו המים וכו', ובדואי לא מיירי הדיון הזה כשהרגיש שצריך לנקבו עוד לפני התפלה ועצר א"ע עד שלא היה יכול להעמיד על עצמו יותר, דבכה"ג הרי אסור להתפלל ולפעמים אם עבר והתפלל תפלתו תועבה, כדאיתא בברייתא הסמוכה לה בברכות שם ד' כ"ג ע"א, ובא"ח סי' צ"ב סעי' א', ולא בעבריינא עסקינן, והיטב אשר מסביר בזה המאירי בברכות שם דוח שהתחיל פתאום לשחות על ברכיו באמצע התפלה הוא מצד שאינו יכול לעמוד ע"ש, ובנידונגו הרי מי רגליו שותתין כל הזמן בלי הרף, וא"כ אם הדיון הוא שבכונן דא דהיא דברכות צריך להפסיק אפילו כשכבר עומד בק"ש או בתפלה, מכשי"כ שאין לו במצב כזה להתחיל לכתחילה בק"ש ותפלה, וגם לא בד"ת.

(ב) אבל לאחר העיון נלפענ"ד שיש לפתוח בזה בצדדא דהיתרא.

דהנה בשו"ת רמ"א סי' צ"ה, מובא בקצרה במג"א בס"י ע"ה ס"ק ב', נשאל על אודות איש אחד שהיה לו חולי האבן ב"מ ומכח זה החולי היה מטפטף ממנו תמיד מי רגלים לאונסו כיצד יעשה עם ק"ש ותפילין וכניסתו לב"ה והרמ"א בדברי תשובתו מדבר מדין עצם טיפטוף המ"ר, וכן מדין מה שנבלעים בבגדיו ונוטפים על הארץ, ובנידונגו אין השאלה של בליעת מ"ר בבגדיו או נטיפה על הארץ, כי יורדים דרך הצנור לבקבוק והבגדים יבשים בהחלט.

ובקשר לטיפטוף השיב הרמ"א, דבהיות דמבואר בגמ' בברכות ד' כ"ה דלא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד לכן בהתאם למבואר בברכות שם ד' כ"ב, כל זמן ששותתין ממנו ומרגיש יציאתם צריך להפסיק אבל אח"כ חזר ומתפלל, ואף דאמרנין בברכות שם דהנצרך לנקבו ואינו יכול לשהות עצמו לא יתפלל וכו', ומצינו גם בטור שפסק דמי שבריא לו שאינו יכול להתפלל בלא גוף נקי ואם עבר זמן תפלה אנוס הוא ודינו כשכח ולא התפלל ערבית שמתפלל שחרית שמים וכו', והוא מחשבות הרא"ש, וא"כ בכה"ג דידוע שמטפטף מי רגלים הלא אסור להתפלל לכתחלה, אמנם כי דייקנן אדרבה מתשובה זו נראה דיכול להתפלל, דהרי הרא"ש לא קאמר אלא דמוטב שיעבור זמן תפלה אבל לא אמר דיש איסור בדבר אלא מוטב לו להמתין מאחר שיש לו תקנה ולהתפלל שמים, אמנם מי שרגיל הוא בכך ואי לא יתפלל יפטר מן התפלה לעולם בודאי מותר לו להתפלל בלא גוף נקי דלא אתא איסור דרבנן ודחי לחייב דאורייתא, או התפלה שהיא מצוה דרבים, ולכן ודאי מותר לו להתפלל ובשעת הטפת מי רגלים יסוק ואח"כ יהוור ויתפלל

והוא יתור מוסקי והמ"א שבענין
 יש לומר הא"ח מה' תפלה
 זמן תפלה וכו' והנהגה
 הגלים צדקן לקפ"ח כ"כ
 המור פתחן מי הגלים שח"ה
 ופשתתך למקומו ואמר רב
 שותתין מי הגלים על ברכיו
 להתחיל ד' אמות ואע"פ
 הצריכות להתחיל שם הלא
 פ"כ האע"פ שיתחיל שם הלא
 הוא שרי ומותר להתחיל
 בשעת שהתחיל להתפלל הלא
 אצ"ל לו להתחיל אצל א"ח
 ותפלתו תועבה ואין תלויין
 הדבר זה
 ופ"א א"ח תפ"ח תהמ"א
 תלויים לתל"א
 התחיל שותתין מלתפלה
 לעינן עינן זה סוף התפלה
 פהות ופנינו א"ל ופ"ל
 גלפן פהות מותר לו להתחיל
 שהפך והנה להיבן ק"ש
 מצוה ההפ"ס ונהנה הנה
 לא תפלה יפטר מן התפלה
 הוקא פני שהגיל ב"כ שמו
 פני שהגיל ע"פ שיתפ"ן
 פאופן שגם לא יוכל להתפ"ן
 שיטפור מן התפלה ללא ית
 להתפלל בלא גוף נקי ומטב
 הול פתר פה"ה ולא המי
 פאופן שיפ"ל צ"ח להתפלל
 צ"ח מן התפלה של
 וכן הא"ח פג"ה ה"ה פ"כ
 פחד מו"ח האפ"ר ה"ה
 קצמר אצ"ל ה"ה פ"ה ה"ה
 על לישנן של לעולם תתק"ן
 תפ"ל מת"שם שפ"ה ויעו"ן
 פה"ה תהפ"ח מת"ה תנ"א
 הוקא פ"אופן שמת"ה לע"כ
 נק"י ע"ש ה"ה מ"ה שב"כ
 ש"ת
 ותפ"ל ו"ל השני בא הרמ"א
 שאפ"ל ב"ה
 לו עוד סיפ"ק בידן להתפלל
 לנב"ש מי הגלים י"ל דיותר
 בזמ"ה ואע"פ שידוע שא"א
 בחדשו תלויין השני הזה
 מזכ"ה הרמ"א אפי' מזה
 מיהת להפסיק אם לא ש

שכתב כבר מקודם לזה]. וזה שמיים הרמ"א וכותב ודווקא שלא הוצרך לזו בשעה שהתחיל להתפלל רק שידוע שקודם גמר תפלתו א"א לו להתאפק אבל אם נצרך לכך ודאי אסור ותפלתו תועבה ואין חילוק בין אנוס או לא; נראה דאין רצונו לומר בזה לטגור לגמרי את הדלת ולומר שאם נצרך לזו בשעה שהתחיל להתפלל אזי אין לאיש הזה שום תקנה שיתפלל אפי' אם יצא שלא יתפלל עיי' כלל אלא ר"ל אם הוא בגונא שמדובר ברא"ש שם, דהיינו שיכול מיהת אח"כ להשלים ולהתפלל שתיים, כי הרי על גונא דא הוא שמדבר בחילוקו השני הזה, אבל אם לא יוכל עיי' להתפלל כלל אזי מותר שפיר להתפלל אפי' בגונא דא שהוצרך לזו משעה ראשונה, ומאותו הטעם של דלא אתי דרבנן ודחי ק"ש דאורייתא או לתפילה שהיא מצוה דרביים.

דבר זה למדתי גם מדברי האליה רבה בסי' ע"ח סק"ג דמביא דברי הרמ"א בצורה זאת, מהחילה הוא כותב דכתב רמ"א כשלא הוצרך להטיל מי רגלים בשעה שהתחיל להתפלל רק שידוע שקודם גמר תפלתו אי אפשר לו להתאפק מותר להתפלל בענין זה אבל אם נצרך לכך ודאי אסור ותפלתו תועבה ואין חילוק בין אנוס או לא, ואח"כ מוסיף הא"ר לכתוב משמו, דמיהו מי שיש לו חולי אבן ב"מ שאין יכול לעכב עצמו ומשפשו תמיד מותר בק"ש ובתפלה ובשעת הטפת מים יפסיק ואח"כ חזור וקורא או מתפלל" הרי בהדיא שא"ר פירש כונת הרמ"א בכנ"ל, דרק במי שיכול מיהת באיזה זמן (במשך שיעור זמן התפלה) לעכב עצמו מהטיפטוף כשיעור תפלה אזי הוא דחילק הרמ"א בין נצרך לכך לכתחילה לבין נצרך לאח"כ ואסר בנצרך לכתחילה, אבל "מיהו" (כלשונו של הא"ר) במי שלא יוכל בשום פעם לעכב עצמו, למשך שיעור זמן התפלה, כמו "מי שיש לו חולי אבן שאין יכול לעכב עצמו" אזי מותר לו שפיר להתפלל גם בנצרך לכתחילה, ורק מצריך שבבוא הטיפטוף יפסיק ואח"כ יחזור ויקרא או יתפלל.

הארכתי בביאור דברי הרמ"א כי ראיתי מתלבטים בכונתו, ולפענ"ד מ"ש הוא הברור וכמו שיוכתב המעיין בגוף דבריו שם.

(ג) ולפי"ן יוצא לנו להלכה בנידונו דשותתין המי רגלים באמצעות צינור הגומי אל הבקבוק, דיש שפיר להתיר לו לקרוא ק"ש ולהתפלל בהיות ואם לא נחיר לו יפסיד לגמרי התפלה כי מחובר אליו ליותר מיום.

ויעיין בספר כרם שלמה על או"ח שאחרי שמביא בקצרה דברי הרמ"א מוסיף וכותב בלשון זה: "ורפאי זמנינו יועצים לקשור שלפוחית של בהמה על אבריו ויטפטף שם", והוא ממש כעין הקטעטער, ומדלא מעורר הכ"ש על כך שום בעיא משמע שגם לו

וכו', ותו מוסיף הרמ"א שם עוד חילוק, וכותב וז"ל: ועוד יש לומר דאע"ג דכ' הרא"ש לענין הפחה דמוטב לו לעבור זמן תפלה וכו' היינו דוקא לענין הפחה אבל לענין מי רגלים אין להקפיד כ"כ דהא מצינו דין הפחה יותר חמור מדיון מי רגלים שהרי בקש להתעטש מרחיק ד"א וכשחזור למקומו אומר רבון העולמים וכו' וגבי היו שותתין מי רגלים על ברכיו לא מצינו שהצריכוהו להרחיק ד' אמות ואע"ג דמבקש להסך רגליו לא הצריכוהו להרחיק ש"מ דלא התמירו גבי מי רגלים כ"כ ואע"פ שידוע שא"א לו לעמוד על עצמו אם אנוס הוא שרי ומותר לכתחילה, ודוקא שלא הוצרך לזו בשעה שהתחיל להתפלל רק שידוע שקודם גמר תפלתו א"א לו להתאפק, אבל אם נצרך לכך ודאי אסור ותפלתו תועבה ואין חילוק בין אנוס או לא וכו' ע"כ דברי הרמ"א.

וביאור דברי הרמ"א הוא ככזה, דבא עלה מכח ב' חילוקים לחלק את גידונו מההיא דתשובת הרא"ש שהחמיר מלהתפלל במי שבריא לו שלא יוכל לעצור עצמו עד סוף התפלה, בחילוק הראשון מחלק בהיות ובנידונו אי לא יתפלל יפטור מן התפלה לעולם ולכן בודאי מותר לו להתפלל בלא גוף נקי דלא אתי דרבנן ודחי לחיוב ק"ש דאורייתא או לתפלה שהיא מצוה דרביים, ונראה דזה שכותב הרמ"א בלשון "ואי לא יתפלל יפטור מן התפלה לעולם" אין ר"ל דמותר דוקא במי שרגיל בכך שמתטף לעולם, אלא ר"ל במי שרגיל עכ"פ שיטפטף יום או יומים בלי הפסק באופן שגם לא יוכל להתפלל אח"כ שתיים ויצא שיפטור מן התפלה שלא יתפללה לעולם, אזי מותר לו להתפלל בלא גוף נקי ומטעמא דלא אתי דרבנן וכו', וזיל בתר סברא, ולא דמי לההיא דהרא"ש שהמדובר באופן שיכול אח"כ להתפלל תשלומין ואינו פוטר א"ע מן התפלה שלא יתפללה לעולם.

וכן ראיתי באליה רבה בסי' פ' סק"א שכותב לומר בתד גונא דאפשר דהרמ"א לאו דווקא לעולם קאמר אלא ה"ה כשיהיה לו איזה ימים, ומתלבט שם על לישנא של לעולם דנקט רמ"א ע"ש, ולפי דברינו הג"ל מתיישב שפיר, ויעיין בפר"ח שם בסי' פ' שגם בהיא דהפחה מתנה תנאי דאימתי מוטב שלא יתפלל דוקא באופן שמהיה לערב בודאי יוכל להתפלל בגוף נקי, ע"ש, והיינו מפני שבכה"ג יוכל להשלים ולהתפלל שתיים.

ובחילוק השני בא הרמ"א לחדש ביתר על כן ולומר שאפילו בגונא שמדובר בהרא"ש שיהא לו עוד סיפק בידו להתפלל מיהת אח"כ שתיים, מ"מ לגבי מי רגלים י"ל דיותר קיל ויוכל להתפלל תפלה בזמנה ואע"פ שידוע שא"א לו לעמוד על עצמו [ובכאן בחדשו החילוק השני הזה דמי רגלים יותר קיל לא מוכיח הרמ"א אפי' מזה שבשעת הטיפטוף צריך מיהת להפסיק, אם לא שנאמר שלענין זה סמך ע"מ

שמביא על לשון וילן מי רגליו מי רגליו] על בודאי לא מיירי וזל לפני התפלה על עצמו יותר, אם עבר והתפלל וכה לה בברכות ע"י א', ולא ד בזה המאירי ותות על ברכיו לעמוד ע"ש. הזמן בלי הרף, דברכות צריך התפלה, מכש"כ בק"ש ותפלה,

זה בזה בצדא

צרה במג"א ת איש אחד י היה מטפטף טה עם ק"ש יי תשובתו מה שנבלעים השאלה של כי יורדים בהחלט.

ת דמבואר תורה אלא תרכות שם יאתם צריך דאמרינו שנות עצמו שבריא לו יעבור זמן י זמן תפלה שמתפלל ש, וא"כ י להתפלל י זו נראה יא דמוטב דבר אלא ילל שתיים, יפטור מן י גוף נקי יתא או י להתפלל י ותפלל

היה פשוט הדבר שכל כה"ג מותר לקרוא ק"ש ולהתפלל בכל גוונא.

ד) אולם אין לכאורה אבל היתר שיוכל להמשיך להתפלל גם בשעה שהמ"ר שותתין וכנ"ל. ואם כך יפול איפוא ממילא כל היתר האמור במי שנתון בקאטעטער עם כלי זכוכית, דבשם כמעט עפ"י רוב גוטפין המ"ר כל הזמן דרך הקנה אל הזכוכית. ונחזור להוכיח ולהסביר הדבר, מה שבדברי הרמ"א בתשובתו שם מבואר כן בהדיא דס"ל דבשעת השתייה צריך מיהת להפסיק, וכן גם זאת שיוצא לנו שאין מקום להיתר מכה זה שהשתן אינו רואה פני החוץ כלל, וישר מתגונן נכנס אל הצנור אשר מהודק אל האבר ומשם אל הבקבוק והכל מכוסה מסביב. דהרי הרמ"א בתשובתו שם בונה את דבריו על יסוד דברי הגמ' בברכות ד' כ"ב ע"ב דאיתא: ת"ר היה עומד בתפלה ומים שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחזור ומתפלל וכי' וכותבים שם התוס', וכן הרא"ש ז"ל יונה דאפי' אם יש במים שעל בגדיו טופח ע"מ להטפוח מותרים כיון דמדאורייתא אינו אסור אלא כנגד העמוד ורבנן הוא דמזרז וכיון שעומד כבר בתפלה לא אטרחוהו רבנן לחזור ולהתפלל. ומה לומד הרמ"א לנידון דידה, דודאי כל זמן ששותתין ממנו ומרגיש יציאתם צריך להפסיק אבל אח"כ חזר ומתפלל וכי', וכן בהמשך דברי תשובתו חזר הרמ"א על דבריו אלה וכתב דבנידון דידה דודאי מותר לו להתפלל ובשעת הטפת מי רגלים יפסוק ואח"כ יחזור ויתפלל אע"פ שנשארו בבגדיו מאחר שמן התורה אינו אסור. רק נגד העמוד בלבד.

הרי נלמד בהדיא מדברי הרמ"א דס"ל בששיטות דבשעת השתייה וההטפה נחשב זה כנגד העמוד שזה אסור מן התורה ומשום כך לא מצא דרך להתיר שימשיך להתפלל גם אז.

והרי בנידונו המדובר בהדיא כשאנו רואה את העמוד, ואודרבא עצתו שם היא שמלבד מה שמכוסה בבגדיו שעל גופו יכרוך עוד בגד או ספוג סביב אברו באופן שיהו המי רגלים כמונחים בכיסו, ובאופן זה הרי זה ממש כאופן דידן דהמי רגלים מיד עם יציאתם מהאבר נכנסים ונבלעים אל תוך הכיס באופן שלא נראים כלל, והעמוד והחלוחית מכוסה בהבגד. ובכל זאת היה פשוט ליה להרמ"א דבשעת השתייה וההטפה נחשב זה כנגד העמוד ואסור מן התורה והצריך על כן להפסיק או. הרי נלמד גם זאת שהיה פשוט ליה להרמ"א דלא מהני כלל מה שמכוסה העמוד היוצא ואינו נראה לעין.

ובל דברי רמ"א אלה היו בהעלם ממחבר הספר אגרות משה להגאון הגר"מ פינשטיין שליט"א תארי"ח סי' כ"ז בעת כתבו דברי תשובתו כיעו"ש.

ה) ובעצם נלמד דבר זה גם מגוף דברי הגמ' והראשונים בברכות שם, דהרי המדובר

כשעומד בתפלה, שאז בודאי הוא לבוש בבגדיו שמסורבלים בודאי עד למטה מברכיו, ומים שותתין על ברכיו, וא"כ בודאי לא נראה העמוד היוצא, ומרגיש רק את השתייה על ברכיו, ובכל זאת אמרינן דפוסק עד שיכלו המים, והיינו מפני שגם באופן זה כשאנו רואה בכל זאת בשעת קליחת העמוד אסור מן התורה, וכן מסביר בהדיא הרבינו יונה שם שבשעה ששותתין אסור מן התורה והשאר אינו אלא מדרבנן.

וכמה מן הדוחק ומן המזרז הוא מה שכותב בספר אגרות משה שם להעמיד את דברי הגמ' דמיירי באופן שנראה העמוד, דעל ברכיו הוא מקום הנראה שהרבה מונגם לא היו מכסים ברכיהם כיעו"ש, דאיך עולה על הדעת שככה באופן כזה כשברכיהם מגולים, בלי מכסיים וכמעט בלי ל"טו הערוה ה"ן עומדים להתפלל? אין אלא אלא דברי תימא בלבד שקשה להעלותם על הדעת.

ו) וכמו כן מה שכותב הספר שם דבחוליה שנתנו הרופאים קנה חלול דרך האמה והשתן יוצא דרך הקנה לכלי הזכוכית ודאי ליכא דין נגד העמוד אף להסוברין דהוא מדין צואה וכי' משום דלא גנע כלל בגופו בחוץ וכי' וכ"ש שאין לאסור להרשב"א שהוא מדין ערוה שהרי הוא מכוסה בתקנה וכי', לא מובן כלל, דמה ענין לתלות זה באי גנע בגופו בחוץ או לא, הא עיקר האיסור בזה עצם הקליחה שנחשב זה כמטיל צואה, ולדבריו הרי צריכים להתיר גם בהכניסו קנה קטנה ויוצא הקלות לחוץ, דג"כ אינו גנע בגופו בחוץ, מה תאמר שאני שם שרואים את הקליחה, זה אינו דהא גם לדברי הספר לדעת יתר הפוסקים חוץ מהרשב"א (שרוצה להעמיד דבריו שיסבור כן) לא קובע הראיה ואסור גם במכוסה, ובע"כ שעיקר ההיתר מה שרוצ"ל בזה הוא מפני דלא גנע בגופו וא"כ צריכים להתיר גם בכני' ולדבר כזה להתיר באמת גם בכני' לא ה"ן גם מחבר הספר שם וכתב בפיסקא הסמוך לה, דבהכניסו קנה קטנה ויוצא הקלות לחוץ שהוא מגולה נגד העמוד אפשר אסור גם מדאורייתא ול"ד לרואה דם בשפופרת ששהו משום דחוצץ מכותלי בית הרחם כדאיתא ברש"י גדה ד' כ"א, דהכא לא שייך זה דאם הוא מדין צואה אין מקום לחלק בין יצא דרך האמה או דרך הקנה דע"כ הרי הוא כצואה כיעו"ש, וא"כ הרי מחבר הספר סותר א"ע בדבריו, כי אותה הסברא שכותב בכאן על קנה קטנה דלא שייך לומר דחוצץ משום דאם הוא מדין צואה אין מקום לחלק בין יצא דרך האמה או דרך הקנה הרי יש לאומרה גם על תנידון שלפני זה בנתנו קנה חלול דרך האמה והשתן יוצא דרך הקנה לכלי זכוכית, דלהסוברין דהוא מדין צואה אין להתיר מטעמא דלא גנע כלל בגופו, דמכיון דהוא מדין צואה אין מקום לחלק בזה בין יצא דרך האמה או דרך הקנה דע"כ הרי הוא כצואה.

פן תמהו מה שהגאון מחבר...
בשעת הרשב"א (כפ"י)
ולומר דאליכא דהרשב"א...
להתיר נגד העמוד אפי' כה"ג...
הקליחה לחוץ בתורת שביא דה...
החד האמה את להתשיב ליל...
בלא ספק ע"ש דהב"י חמו...
הקנה המחובר ל"י וכו'...
אין מקום לחלק בין...
הקנה לא נראה ל"י ג"כ מה ש...
מהר"א הענין שליט"א ע...
צורה שעשה לו יתוח על כלי...
לו להתתן כדרך כל אדם...
שפופרת שהיה שם יצא המ...
מצד שם המים גוטפין כן...
כלל מה הוא באותו המים...
ובפניו תשובתו כתב להת...
ליאסור לכנגד העמוד שהוא...
העמוד שאסור מותר מדרב...
קוצצתם ממקום אחר לא מ...
צ"ן למה ה"ן השתתף וכו'...
למסתייע למה מתיק יוצא...
החד והופך צ"ו שפופרת...
החד נקב הפתח צ"ו החד...
בהתמ"א ויצא לפתח שאין...
הקנה וכלי הפופרת בהיות...
הגלים וממילא אין עליהם...
אבל למעשה צ"ן להזהר...
למה כי צ"סור המ"ר שאסור...
שאסור בזה הבגדים בשלי...
צותתם המאוסה שהתורה...
מהנהגה הוכיחם אל השל...
הבגודים ואת ביציאתם ל...
מקבלים דיו מי רגלים ומכ...
אל תורה השלחופית תו לא...
משם אל החוץ ובכל אופן...
והרי הקנה הזה שמכני...
השלפוחית דהיינו כיס השו...
ומציאו דרכו אל כלי הזכ...
שה"ן בכלל מי רגלים ו...
מיד בכלי ממקו"א וה"ה...
שצריכים לחבר אותו אל...
ממש, כי הרופאים אמרו

א לבוש בבגדיו
 כיון ומים שותתין
 מוד היוצא ומרגיש
 זאת אמרינן דפוסק
 באופן זה כשאנו
 אסור מן התורה,
 שבשעה ששותתין
 אלא מדרבנן.
 זה שכותב בספר
 דברי הגמ' דמירי
 וא מקום הנראה
 הם כיעושי, דאיך
 שברכייהם מגולים,
 זה חיו עומדים
 בלבד שקשה
 דבחולה שנתנן
 זה והשתן יוצא
 דין נגד העמוד
 משום דלא נגע
 יסור להרשב"א
 בהקנה וכי' לא
 נגע בגופו בחוץ
 ילוח שנחשב זה
 ייר גם בהכניסו
 יינו נוגע בגופו
 זה הקילות, זה
 הפוסקים חוץ
 (כבר כן) לא
 יעיקר היתיר
 בגופו וא"כ
 היתיר באמת
 יכתב בפיסקא
 הקלות לחוץ
 מדאורייתא
 השום דחוצץ
 ד"כ"א, והכא
 עם לחלק בין
 זה הוא כצואה
 ע בדבריו, כי
 דלא שייך
 אין מקום
 בתרי ישי
 קנה חילול
 כלי זכויות,
 מטעמא דלא
 אין מקום
 הקנה דעכ"פ

ש ו " ת

סימן א

ציץ אליעזר ח"ח ה

15

כן המה מה שהגאון מחבר הספר שם מרחיק לכת
 בשיטת הרשב"א (כפי מה שמבאר את דעתו)
 ולומר דאליבא דהרשב"א שהוא מדין ערוה יש באמת
 להתיר נגד העמוד אפי' בהכניסו קנה קטנה ויוצא
 הקלות לחוץ להיות שבא דרך הקנה אף שהקנה הוא
 דרך האמה אין להחשיבו לקלות כערוה ואין לאסור אף
 בלא כסוי עיניו ודבריו תמוהים מאד, דאם רצול
 דאליבא דהרשב"א עיקר האיסור מפני שרואים האבר,
 א"כ מה לנו בכלל לעמוד היוצא, האבר המגולה
 כשלעצמו ערוה הוא, ובע"כ שבעמוד היוצא זה בעצמו
 ערוה הוא בשעת קילוחו גם כשלא רואים את האבר,
 א"כ תו מה מקום לחלק בין יצא דרך האמה או דרך
 הקנה המחובר לו ? ואין להאריך יותר.
 ז) ומהאי טעמא האמור לעיל דאם הוא מדין צואה
 אין מקום לחלק בין יצא דרך האמה או דרך
 הקנה, לא נראה לי גם מה שראיתי תשובה אחת נדפסת
 מהגרי"א הענין שליט"א על מה שנשאל על אודות
 אחד שעשו לו נחתו על כלי השתן ל"ע באופן שא"א
 לו להשתין כדרך כל אדם ועשו פתח בבטנו והכניסו
 שפופרת שדרך שם יצאו המ"ד אל כלי זכויות מחוברת
 מצד שני, והמים נוטפין כן בתמידות מבלי שירגיש
 כלל, מה הוא באותן הימים לענין דבר שבקדושה.
 ובדברי תשובתו כתב להתיר מבלי שיהא לזה בכלל
 שייכות לכנגד העמוד שהוא מה"ת וגם לא לשלא כנגד
 העמוד שאסור מיהת מדרבנן, והוא להיות שהמים
 יוצאים ממקום אחר לא מפי האמה כדרכם תמיד לכן
 אין לזה דין השתנה ואין זה בכלל מי רגלים, וכתב
 להסתייע לזה מדין יוצא דופן וכן מדה גדות היוצא
 דרך הדופן או שפופרת, וכן ממי שמאכילים אותו
 דרך נקב הבטן או דרך גידי הדם לענין יוה"כ או
 ברה"מ. ויוצא לפי"ו שאין אפילו מן הצורך לכסות
 הקנה וכלי הזכויות, להיות ואין לזה בכלל דין מי
 רגלים וממילא אין עליהם דין של עבים מי רגלים.
 אבל לפענ"ד אין לדון זה כל דמיון להנידונים שמביא
 לזה, כי איסור המ"ד שאסרה תורה כנגד העמוד או מה
 שאסרו בוה רבנן גם בשלא כנגד העמוד, הוא בגלל עצם
 צורתם המאוסה שהתהוהו כמו שהם לאחר הפרשתם
 מהגוף והיכנסותם אל השלפוחית שאו באו אל גמרם
 ובצורה זאת ביציאתם לחוץ דין צואה להם, או
 מקבלים דין מי רגלים, ומכיון שכן מיד עם היכנסותם
 אל תוך השלפוחית תו לא משנה באיזה צורה שמוצאים
 משם אל החוץ ובכל אופן שהוא דין מי רגלים להם,
 והרי הקנה הזה שמכניסים לבטן מחברים אל
 השלפוחית, דהיינו כים השתן, ומשם הוא ששואף השתן
 ומוציאו דרכו אל כלי הזכויות, ועל כן בודאי הברור
 שזה כן בכלל מי רגלים, ולא עדיפי עכ"פ מכשמיביאים
 מ"ד בכלי מקו"א, וה"ה גם אפילו אם במקרה
 שצריכים לחבר אותו אל אגן הכליה ג"כ ה"ו כמ"ד
 ממש, כי הרופאים אמרו לי כי גם בשם גמורים כבר

המ"ד באותה הצורה שיוצאים כבר אל החוץ.
 [ובהוצאת הצואה מהגוף בשם ישנם צורות שונות
 של אופן הוצאתה, לפי מקרה המחלה, וישנם אופנים
 שמוצאת גם עוד לפני שיגיע האוכל הנפרש לצורה
 של צואה ממש כפי שנראים לפנינו ביציאתם מהגוף].
 וכבר ראיתי באיזה ספר שכותב להאריך לדחות דברי
 הגרי"א הענין מהלכה.
 ב) דומה לדברי הגרי"א הענין הנ"ל ראיתי בספר
 הנדפס מחדש בשם אמרי חיים (ע"ת מהרב
 לערנר) בתשובה שהדפיס בראש הספר מבעהמח"ס
 חלק לוי, הוא נשאל שם ע"ד איש אחד אשר סגרו
 מאחוריו הפי טבעת ע"י ניתוח ופתחו מלפניו האיך
 יתנהג בימים הנוראים אם מותר לו להתפלל וגם אם
 מותר לו לקרות ולהתפלל בכלל, והשיב להתיר מכה
 דאין זה צואה במקומה.
 א) אבל בשם נימוקיו להתיר המה מפני שכשמקנה אוהו
 מקום היטב אפי' אם יוצא אה"כ צחצוחי צואה
 לאט לאט אין לו או ריח רע, ולכן מתיר עפ"י רש"י
 ביומא ד' ל' ע"א דפירש דצואה במקומה נפיש זוהמה
 שחמה היא שלא יצאה לאויר העולם ולא בתפנור ריחה.
 והכא הרי הצואה יוצאת לאויר ויתפנור ריחה ולכן אם
 אין לו ריח רע ע"י קינוח המקום היטב אין לו לחוש
 ואפילו להיש אוסרים בס"י ע"ו סע"ו ד' בצואה על
 בשרו משום דבעינן כל עצמותי האמרנה מציא ג"כ
 מקום היתר עפ"י מ"ש הפני יהושע בברכות ד' כ"ה
 שכותב דנראה לו ברור דלא שייך ה"ט דכל עצמותי
 האמרנה לענין אברי הערוה ולענין מקומות המטונפים
 באדם כגון סמוך לפי הטבעת כיעו"ש ונמצא לפי"ו
 הכא הוי מקום הטינופת ולא שייך ביה ה"ט דכל
 עצמותי עיי"ש, הרי שלא שלל הבעל חלק לוי לומר
 שהיות שיוצא ממקו"א אין לזה דין צואה, אלא שבא
 עלה מכת טעמים אחרים להיות שאחרי הנקיון אין
 ריח נודף ולכן י"ל דאין דין לצואה היוצאת כדין צואה
 בפ"י הטבעת, אלא כדין צואה על הכשר שמותר
 במכוסה, וגם המציא המצאה עפ"י הפנ"י שיהא מותר
 אפילו להאוסרים בצואה על בשרו וכנ"ו, וגם אנו
 נבוא בנידוננו להתיר מכת צדדי היתר אחרים, אבל
 מי רגלים בודאי נקרא זה גם כשיוצאים ממקו"א וכנ"ל.
 ח) והנה דיוקו של הבעל אגרות משה שם לומר
 דלהרשב"א בראיה תליא מילתא, הוא ממה
 שהרשב"א בחידושו לברכות ד' כ"ב ע"ב מסביר את
 דעתו מה דס"ל שם דא"צ להרחיק ממקום המים כלל,
 דהוא משום דבצואה בעינן מחנך קדוש אבל במי
 רגלים אינו אסור מדאורייתא אלא כנגד העמוד
 ומדכתיב ולא יראה בך ערות דבר וכדאיתא לקמן.
 הרי דלומד הרשב"א זה מלא יראה בך ערות דבר,
 והיינו מפני שסובר שמה שאסור כנגד העמוד הוא
 מצד שנחשב העמוד כערוה מצד החיבור ע"ש.

ולפענ"ה נראה דאין בדיוק זה בלשוננו של הרשב"א
 בכזה לבנות על פני הלכה מחודשת כזאת.
 ולדעתנו כוננת הרשב"א הוא בעיקרו לחלק ולומר
 דבצוה בענין מן התורה שגם המחנה יהיה קדוש.
 דהיינו דגם אחרי עשיית הצרכים יכסה את הצוה
 הנשארת במחנה אבל במי רגלים עיקר האיסור מה"ת
 הוא הלא יראה בך. דהיינו בך בקרבך בשעת עשיית
 הצרכים, ולאחר מכן אין איסור של מחנה קדוש בזה
 ויכול אח"כ לישראל מגולה במחנה, אבל בשעת יציאת
 המי רגלים איז מודה גם הרשב"א דבכל גוונא שהוא
 גם כשהוא מוכסה מיקרי זה בכל זאת שגראה בך.
 בקרבך, ערות דבר, וזהו שמסיים ע"ז הרשב"א בלשון
 "וכדאיתא לקמן" ולקמן בד' כ"ה ע"א חילקו בגמ'
 בין צוה למי רגלים רק בזה שבצוה הצריך הכתוב
 גם לכסות אח"כ ואילו במי רגלים לא הצריך בכזאת.
 וזהו גם הטעם שהבי' בטור בס"י ע"ה מדי העתיקו
 לזונו של הרשב"א בזה לא העתיקו הך פסקא של
 "ומדכתוב ולא יראה בך ערות דבר", והיינו בכדי שלא
 נבוא לטעות ללמוד מזה הלכה מחודשת דגם בראית
 העמוד תליא מילתא, ואשר באמת לא כוון כלל
 הרשב"א לזה, ורק להסביר בזה בכ"ל, ואין להאריך
 יותר.

(ט) לפי האמור יוצא לנו לכאורה שבנידון שאלתינו
 יש לאסור התפלה בשעה ששוחתין המי רגלים
 מגופו דרך הקנה אל הזוכית, והרי עפ"י רוב שוחתין
 טיפות של מ"ר במשך כל הזמן וא"כ אין חכמה ואין
 עצה ואין תבונה להתיר ואין אפוא תקנה לבעל חולי
 זה אלא ע"י תשובה, ושיחפא, ובדומה למה שמצינו
 שהשיב בכזה בשו"ת רדב"ז ח"א ס"י שט"ו על מקצת
 בני אדם שיש להם חולי הטחורים ואנב זיבת הדם
 יוצא מהם ג"כ ליחה סרוחה מעופשת ויש לו ריח חזק
 מאד כיעו"ש.

(י) אבל לאחר העיון נלפענ"ד שיש מקום להתיר
 בנידוננו התפלה גם בשעת השתתה ומב'
 פנים. ראשית הרמ"א בדברי תשובתו שם מדגיש
 לכתוב בלשון "כל זמן ששוחתין ממנו ומרגיש יציאתם"
 רואים מזה שכדי שתחשב השתתה כדיון העמוד
 מצריך הרמ"א שגם ירגיש יציאתם, וא"כ י"ל שהא
 אם אינו מרגיש ביציאתם יסבור הרמ"א דאף ששוחתין
 בכל זאת לא נחשב כבר זה כנגד העמוד שאסור מה"ת,
 וממילא יכול באופן זה להמשיך בתפלה גם בזמן
 ששוחת ומאותו הטעם שכתוב שם דלא אתא דרבנן
 ודחי ק"ש דאורייתא ותפלה דרבים, וא"כ יש להתיר
 באופן אם החולה אינו מרגיש השתתה, וכפי שאמרו
 לי הרופאים זהו כן ע"פ רוב בנידוננו שאינו מרגיש
 ביציאה אם לא שמתהה איוה סתימה מאבן או קריש
 דם או אם הכליה לא עובדה.

ושנית. דברי הרמ"א אמורים בזה לפי השיטה
 המבארת שכוונת דברי הגמ' בברכות שם היא

גם במסקנא דבשעת השתתה נחשב כבכנגד העמוד
 ואסור מה"ת. אבל מצינו להרא"ש שם בס"י כ"ג
 שמבאר דהסבר דברי הגמ' שם לבסוף דמסבירה דעת
 המ"ד דחזון למקום שפסק, דפסקינן כוותיה, דהוא
 משום דגברא חזיא הוא, רצו"ל בזה שלכן גברא חזי
 הוא משום דאפילו בשעה שהמים שותתין הוא ראוי
 להתפלל דלא אסרה תורה במי רגלים אלא כנגד
 העמוד ושוחת לא חשיב כנגד העמוד כיעו"ש, וכן
 מובא לבאר כן ברשב"א וברבינו יונה ובברכה
 משולשת בתוספות הרא"ש ובתוספות ר"י חסיד עיי"ש.

וכדברי הרא"ש (ויתר הראשונים הנ"ז הדובר תלוי
 בקילוח ושתיחה לא מיקרי כגד עמוד פוסק
 גם המג"א בס"י ע"ז ס"ק י"א והא"ר שם, וכן גם בחיי
 אדם כלל ג' סעיף כ"ה ע"ש.

וא"כ לפי זה יוצא לנו דשתתה בכל גוונא לא מיקרי
 כנגד העמוד ואינו אסור אלא מדרבנן וא"כ
 יש להתיר בכונן נידוננו שתתה לגמרי התפלה
 שיוכל להתפלל גם בשעת השתתה, שנמשכת כל
 הזמן, ומאותו הטעם שכותב הרמ"א דלא אתי דרבנן
 ודחי ק"ש דאורייתא ותפלה דרבים, (ומה שמביא המ"ב
 בס"י ע"ז ס"ק כ"ו שבתגהות הגר"ח צאנזר מפסק
 בדברי המג"א בשם הרא"ש, אין בו בכדי לדחות את
 ודאותם של הרא"ש, ויתר הראשונים והפוסקים הנו"ל,
 וכש"כ שיש לסמוך עליהם במקום אונס כבנידוננו, ויש
 לציין שהמ"ב בעצמו לקמן ריש ס"י ע"ט בהקדמה
 אות ט' סתם ג"כ לפסוק בפשיטות דשותת אינו אלא
 מדרבנן.

(יא) ומצאתי בספר מלמד להועיל חו"ה ס"י ז'
 שנשאל על מי שיש לו חולי שמטפטפין
 ממנו מים תמיד היאך יעשה בק"ש ותפלה, והשיב
 בקצרה להתיר עפ"י המג"א הנ"ל בס"י ע"ז ס"ק"א
 דבמי רגלים שותתין ממנו אינו אסור אלא מדרבנן
 וא"כ י"ל דבמקום שיבוטל לעולם מק"ש ותפלה לא
 גזרו רבנן וכמ"ש במשבצות בס"י פ' לענין הפחה,
 והפחה יותר חמור ממ"ר עיי"ש, ואנו כבר ביארנו לעיל
 בדברינו דיש להתיר גם כשיבוטל מתפלה אחת
 לעולם ולא יוכל גם להשלימה.

שוב התבוננתי וראיתי דברים מפורשים בזה גם
 בספר מור וקציעה על אר"ה ס"י פ' דכותב
 בחזן דבריו ח"ל: ובמי רגלים גמי הקלו האחרונים
 ז"ל במטפטף כיון דלא אסרה תורה אלא כנגד העמוד
 ואע"ג דעיקרו אסור מן התורה ואפשר גמי דטפטוף
 היו בכלל עמוד ולא מיעט אלא מ"ר שמטפחין בארץ
 אחר זמן יציאתן מן הגוף ואע"ג [צ"ל: : ואעפ"כ.]
 סמכו להתירו בק"ש ותפלה עכ"ל הרי מבואר בהדיא
 בדברי המו"ק והאחרונים ז"ל התירו בק"ש ותפלה
 גם בעת הטיפוטף ועל אף הספק שישנו בזה דאולי
 טיפטוף היו גמי בכלל עמוד.

אלא היש לי עיני במה שהמור וקציעה
 והא פירש שהמדובר באופן ע'
 לגמרי מק"ש ותפלה של אותו יום
 במה שמכתיב שם וכותב שממנו ל
 לו מ"כ בלי דחלוקה של המ"ר
 ומכתיבין כיעו"ש, כ"ל הרבה דברים
 הפסגנו הדין, ומה שמכונה נקרא
 עיקר ענין המג"א בס"י ע"ט במ"ר
 ס"ז ובמ"ר בהקדמה לס"י ע"ט את
 סק"ה ע"ש וכמ"כ יעו"ן בפרט
 שפחתו בהמסורות גם במ"ר אס
 כותב במ"ר בס"י ע"ט ס"ק"א בדין ו
 בס"י ע"ז ס"ק"ב ובהקדמה לס"י
 ועו"ן גם בלבוש בס"י ע"ט סעי' ז'
 הדין והדין בדבר מספיק שיש
 ממנו כמות צוה"א אדם דבכלל ו
 העו"ן ובכלל יהיה מחנה קדוש ו
 אלו הדין העו"ן דבר העו"ן ואין
 לקרות ע"ש ומ"כ בס"י ע"ט
 והדברים ארוכים
 (יב) האם המור וקציעה חז"ר
 שיעקרו אסור מן התורה
 כפסק שאולי זה מו"ח כפיטוף
 מאד פתומה למצוא לאחד קדוש
 שא"ז ויבטל לגמרי מק"ש גם
 שהיו אפי' נגד צוה"א והיה חז"ר
 קד צליה (האגלה) בדין הספק
 שם באפי' אח"כ שוא"ה במקום
 מטופף ובצוה"א ובסתירות על"כ
 מצוה קדש לגמרי בכל הימים
 הצטורים, צו מוטף שיקרא במ
 קדש לגמרי ובהדין תשובתו
 שיקרא קדש משני טעמים, ש'
 הצטרפון פמו"ק האגלות, בהג'
 עשה הרבים וזהו עשה וזהו
 ותלה מתנוף קדוש, לא מקרי ע'
 התורה פקדים העשה בהחלט'
 מטופף לזה התורה תורה של
 במקום שהור' ולכן עשה הק'
 התורה מתנוף קדוש כיון דא"א
 והיה מתנוף קדוש אינו רק מ'
 אפשר, וכל שאינו אפשר לקיי
 לא אסרה תורה שלא לקרות
 המצוה לחיות מחנה ישראל.
 ושהור' ודמ"א להא דאיתא בא
 ציצית זכ"י, ובסוף דבריו מ
 דאת' עשה דק"ש ודחי לעש
 גמי רק שוא"ה דתורה לא צו
 שהור' וקדוש, כ"א שתהא זה

אלא דיש לעיין במה שהמור וקציעה סתם את דבריו ולא פירש שהמדובר באופן שאם לא נתייר יבטל לגמרי מק"ש התפלה של אותו יום, וביותר יש לעיין במה שמסכים שם וכותב שסמכו להתיר אע"פ שא"א לקציעה בלי ריע רע של המ"ר שנבלעים בבגדיו ומסריהו כיעו"ש, כי הרבה דגים הפוסקים לומר דכשמגיד ריע רע גם כשמכסה נקרא ריע רע שיש לו עיקר עיניו בפמ"ג בסי' ע"ט במ"ז סק"ה ובא"א ס"ק ס"ד ובמ"ב בהקדמה לס"י ע"ט אות ז' ובסי' פ"ז במ"ב סק"ה ע"ש וכמו כ"ל יעו"ן בפרמ"ג בסי' ע"ז בא"א שכתב דבמסריהם גם במ"ר אסור מן התורה, וכן כתב במ"ז בסי' ע"ט סק"א בדין הט"ל ומובא גם במ"ב בסי' ע"ז סק"ב בהקדמה לס"י ע"ט אות ט' ע"ש, ויעו"ן גם בלבוש בסי' ע"ט סעי' ח' מה שמסביר דכל ריע רע הבא מדבר מסריח שיש לו עיקר מרחיקין ממנו כדי צואת אדם דבכלל ונשמרתם מכל דבר רע וגו' ובכלל והיה מחנך קדוש הם כלומר שאם מגיע אליה הריח רע והו דבר רע ואין מחנהו קדוש ואסור לקרות ע"ש ומ"ב בסי' ע"ט ס"ק כ"ט ע"ש, והדברים ארוכים.

יב) ואם המור וקציעה הזכיר להתיר רק בהיכא שיש עיקרו אסור מן התורה או אפילו בהיכא שיש ספק שאולי זה מה"ת, כטיפטוף שהיו בכלל עמוד, מה מצד נהמתו למצוא לאחד קדוש, מדבר להתיר בהיכא שא"א ויבטל לגמרי מק"ש גם באיסור תורה ממש, ההיינו אפי' נגד צוואה, וה"ה הגאון מקאל"ש ז"ל בספרו יד אליהו (ראגאלר) בחלק הפסקים סימן י"ד, הוא נשאל שם באיש אחד שנאסר במקום בית האסורים אשר מטונף בצוואה ובסרחונות על כמה חדשים אם יבטל מצות ק"ש לגמרי בכל הימים שהוא חבוש בבית האסורים, או מוטב שיקרא במקום זה מלבטל מצות ק"ש לגמרי, ובדברי תשובתו כתב לצדד להתיר שיקרא ק"ש משני טעמים שהם שלשה, א) דכמו דאמרינו במו"ק דאבילות ברגל אינו נוהג משום דאתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד וכו' וה"ל לענין חיוב והיה מחנך קדוש לא מקרי עשה דרבים כי אינו חל החיוב בקיום העשה בהחלט, כ"א למי שיושב במקום מטונף לזה הזהירה תורה שלא לקרות ק"ש שם כ"א במקום טהור, ולכן עשה דק"ש דרבים דוחה עשה דהיה מחנך קדוש כיון דא"א לקיים שניהם ב) דעשה והיה מחנך קדוש אינו רק מ"ע שמחויב לקיימה אם אפשר, וכל שאינו אפשר לקיימה לא חל החיוב, והא לא אסרה תורה שלא לקרות ק"ש במקום מטונף, כ"א המצוה להיות מחנה ישראל קדוש שקורין בה ק"ש וטהור, ודמ"א להא דאיתא בא"ח סי' י"ג ס"ג גבי מצות ציצית וכו', ובסוף דבריו מוסיף לכתוב עוד, ד"ל דאתי עשה דק"ש ודחי לעשה והיה מחנך קדוש דהוי נמי רק שוא"ת, דתורה לא צותה על ק"ש שתהיה במקום טהור וקדוש, כ"א שתהא זהיר ביה על אונן וכו' שלא

בכנגד העמוד
 עם בסי' כ"ג
 דמסבירה דעת
 כותיה, דהוא
 שלכן גברא חזי
 ותנין הוא ראוי
 אלא כנגד
 כיעו"ש, וכן
 יונה ובברכה
 יי חסיד ע"ש.
 דהדבר חלוי
 דעמוד פוסק
 וכן גם בחיי
 זבא לא מיקרי
 דרבנן וא"כ
 מרי התפלה
 נשמשת כל
 אתי דרבנן
 שמביא המ"ב
 גזר מפסק
 לדחות את
 סק"ה הנז"ל,
 הידונו, ויש
 בהקדמה
 ת אינו אלא
 סי' ז'
 שמטפסין
 והשיב
 סק"א
 מדרבנן
 תפלה לא
 הפחה,
 ארנו לעיל
 לה אחת
 כזה גם
 דכותב
 האחרונים
 דהעמוד
 דטפסוף
 ז"ן בארץ
 יאעפ"כ,
 בהדיא
 ותפלה,
 דאולי

יטנף המחנה ע"ש, ויעו"ן גם בקונטרס עובר אורח מהגאון האדר"ת ז"ל שבסו"ס ארחות חיים החדש בסי' ע"ט שמרמז ג"כ על מקום דיון בזה בכה"ג שיושב בבית האסורים מצד עשה דוחה איסור זה וכותב שהאריך בזה בחידושי.
 איברא הדיד אליהו דייק בדבריו לדבר רק בנוגע לק"ש, ולא הזכיר בדבריו אף ברמז להתיר משום כך גם בתפלה יותר דברים שבקדושה, ומשמע שכיוון להתיר רק בק"ש דאורייתא בלבד, [ויש לעיין מדוע לא דובר עכ"פ גם מלימוד תורה, ויעו"ן ברש"י שבת ד' ק"ג ע"א שהסביר ענין הציני של והיה מחנך קדוש שבא עבור ד"ת, שמקום הנייתך תהא בקדושה משום דישאל מהרהרין תמיד בדברי תורה, ע"ש, ואולי האיש שנשאל עליו לא היה בר הכי ולכן לא דן מנה].

וגם מדברי הפוסקים, ובראשם הרמ"א בתשובתו, משמע בהדיא דלא ס"ל כדברי היד אליהו, ובדבריהם דקדוה להתיר רק בהיכא שגובל הדבר לדחות איסור דרבנן בלבד, כמי רגלים שלא כנגד העמוד, כמבואר ומודגש בהדיא בדברי הרמ"א בתשובתו שם, וכן ביתר דברי הפוסקים, וכדוהזכרנו מדבריהם לעיל בדברינו, ולפלא על הגאון בעל יד אליהו שבבואו לחדש חידוש גדול כזה לא הזכיר עכ"פ מדברי הרמ"א הנוגדים לדבריו, וכפי הנראה לא ראה הגאון בעל יד אליהו גם דברי שו"ת רדב"ז ח"א סי' שט"ו שהורה להיפך מדבריו, דנשאל שם על מקצת בני אדם שיש להם חולי הטחורים וכן מהם תמיד ואגב דם יוצא ג"כ ליחה סרוחה מעופשת ויש לו ריח חזק מאד וכו' ויארץ הזמן, אם יש תקנה לבעלי החולי הזה בענין התפלות וק"ש ותלמוד תורה וברכות הנהנין וכל דבר שבקדושה, כי אי אפשר לעשות לו תקנת נקיות כי לעולם הוא שותת ממנו בלי הפסק, והשיב דבעלי החולי הזה אנוסים הו ופטורים מק"ש ומן התפלה ומכל הברכות ומכל דבר שיש בו קדושה כל זמן שהליחה הסרוחה שותת מהם וכו', ובהמשך דברי תשובתו חזר על הדברים האלה והוסיף וכתב ח"ל : ואעפ"י שכתבתי דבעל חולי זה אנוס הוא ופטור לא הטעה שהרשות בידו לומר דבר של קדושה אלא הרי הוא אסור בכל דבר שיש בו קדושה עד שיכלה הריח ואפילו יעבור זמן מרובה וכו' שאפילו אם היה אפשר לסתום פי הנקב לפי שעה ולבטל הריח כיון שכל שעה צריך לנקביו ומצטער הרי זה אסור להתפלל ואפילו יכול לעמוד על עצמו כדי פרסה נהי דאין תפלתו תועבה מ"מ לכתחלה לא יתפלל עכ"ל ע"ש. הרי שאסור אסר הרדב"ז באיסור חמור לקרות ק"ש וכל דבר שבקדושה לזה שאין מחנהו קדוש בגלל שזב ממנו בתמידות ליחה סרוחה ממעיו דרך פי הטבעת ואע"פ שהוא אנוס על כך משך זמן רב, ולא עלה על דעתו כלל להתיר מכה דאתי עשה דרבים ודחי וכו', או

18

מיתר נימוקיו של הבעל יד אליהו, ולא עוד אלא שלא מצא מקום להתיר אפילו בדבר שאסור לכתחילה כגון בסתימת פי הנקב ויכול לעזור עצמו כדי פרסה, וכנ"ל, ואצ"ל גם לדברי ספר שו"ת חקקי לב חו"מ סי' ה' שס"ל שם בפשיטות דהיושב בכית האסורים היושב שם אסור לומר שם דבר שבקדושה לא תורה ולא תפלה וק"ש וברכות ואפילו להרהר בדי"ת אסור עיי"ש [וראיתי מ"ש בספר פקודת אלעזר על אר"ח סי' פ"ה על אודות הרהור ודיבור בדי"ת במקומות המטונפים בלשון לעז עיי"ש ויש הרבה להאריך ולדון בדבריו שם].

אבל הבאתי חידושו של גאון זה בכדי לצרף דבריו כסניף גדול להתיר בשופי על כגון גידוננו שהמדובר להתיר ק"ש ותפלה בשעת שתיית מי רגלים בלי הרגשה שהדעת נוטה שאין איסור תורה בכלל וכנ"ל, ושאל לא נתייר יבוטל לגמרי מק"ש ותפלה ודברים שבקדושה, וכן עפ"י דבריו שם יש מקום ליישב כמה שמתייר המור וקציעה הנ"ל אפילו כשמגיע לו ריח רע עכ"פ לענין ק"ש.

יג) אלא דלכאורה צדדי היתר האמורים יואילו לנו רק לענין שיוכל לקרות ק"ש ולהתפלל וכן גם להגות בדי"ת שהוא חיוב מה"ת, ומטעמא דרמ"א בתשובה שם דלא אתא איסור דרבנן ודחי לחיוב דאורייתא או לתפלה שהיא מצוה דרבים, אבל לא יועילו לנו לענין שיוכל גם לברך על הנחת טו"ת וכן שארי ברכות הנהנין [מלבד ברהמ"ן] דהא אינם אלא מדרבנן וגם לא מצוה דרבים. [ורק אם נקבל יסודי היתר של הבעל יד אליהו הנ"ל באות הקודם יש מקום להתיר, ואתי דרבנן ודחי דרבנן].

יד) אולם לאחר עיון נוסף נלפענ"ד דיש מקום להתיר בגידוננו גם שיוכל לברך כל הברכות, והוא הדמיעין בגוף דברי תשובת הרמ"א שם יראה דבכל דברי החשובה דבריו אמורים אפי' כשלא מכסה בגדיו המתרטבים בבגדים נקיים, ורק ממש בסוף דברי תשובתו מוסיף וכותב בלשון "ומ"מ נראה דיש לו להקפיד שיהיו לו בגדים העליונים נקיים רק יהא לו בגד או ספוג סביב איברו ואו המי רגלים כמובנים בכיסו דמי מאחר שהוא אנוס וא"א לו בענין אחר" וא"כ נראה לומר דזה שהוצרך הרמ"א לעיל מיניה בדבריו לבוא עלה מכח דלא אתי איסור דרבנן ודחי לחיוב דאורייתא או לתפלה שהיא מצוה דרבים, זהו רק כשגם לא מקפיד על כך שיהיה לו בגדים העליונים נקיים, אבל אם יקפיד גם ע"ז יסבור הרמ"א שפיר דאוי לא צריכים לבוא עלה רק מכח הסברא הנ"ל השייכת רק לגבי ק"ש ותפלה אלא יהא מותר לו בכה"ג גם בכל הברכות דרבנן, בהיות ובכה"ג כמובנים בכיסו דמי ומאחר שהוא אנוס וא"א לו בענין אחר, ויש עוד להסתייע לכך מאותו הסיוע שמביא הרמ"א שם לפני זה בסוף דבריו לגבי תפלה, והוא מהא דאמרינן בפ"ו

דשבת "אין חוב יוצא בכיס שלו ולא מצינו שהחמירו להתפלל עם הכיס ההוא אע"פ שהוא לובשו ע"מ שיפלו בו ניצוצות הוב". כיעו"ש, והרי לא מצינו גם שהחמירו עליו שלא יברך ברכות המצות וברכות הנהנין, ומוכח שבכגון דא אין להתמיר גם בזה במקום האנוס ואי אפשר לו ליתור, וא"כ ה"ה גם בגידוננו יש ג"כ להתיר לו גם בכל הברכות בהיות דכאמור השתתה בזה אסורה רק מדרבנן ובהיות דדרך שתייתן הוא כאמצעות קנה סגור מכל צד עדי כניסתן בכלי הזכוכית הסגורה ג"כ וכמובנים בכיס דמי, ואנני הכי מדין מים שותתין על ברכיו שבגמ' ושר"ע, אי משום דשם בא ע"י הרגשה וכנ"ל, ואי משום דשם מיירי כשאפשר להכות עד שיכלו המים, כמבואר שם בהדיא, וגם מה שמוכח בשם שלכתחילה לא התירו להתפלל גם לאחר שכלו המים בהיות שנפלו על בגדיו ויש בהם טופח ע"מ להטפיה, ג"כ י"ל דהיינו דוקא מפני שאינו אנוס בזה לגמרי, ויכול להחליפם בנקיים, ולהרבה פוסקים מיירי שם גם כשאנוס מכוסים בבגד. עליון נקי כיעו"ש בב"י בטור בס"י ע"ה ובדרישה שם ועוד, ועיי"ש גם מ"ש בזה בערוה"ש בסעי' ד' ע"ש, ומשא"כ כשהוא אנוס גמור, ובכנידוננו.

טו) יתר על כן מצאתי בספר כסא אליהו שכותב להשיג על דברי הרמ"א [הוא מביא זאת בשם המהר"מ מלובלין כפי שמוצא בכה"ג, אבל בשם לא נמצא זה והמכוון לדברי הרמ"א בסי צ"ח, והוא ט"ס דמינכרי] במ"ש דיפסיק בשעת הטפה, דלמה מצריך זאת, הא כיוון דאינו מגולים המי רגלים אפי' מדרבנן מותר ומי שיש לו החולי מטפח טיף טיף ובין הטפת טיפה לטיפה יש הפסק הרבה ואינה גראית, ואין זה דומה למ"ש מרן ז"ל בהיו מים שותתין על ברכיו דיפסיק דהתם שאני דיש בהם טופח ע"מ להטפיה משא"כ בנדון זה דחולי האבן עיי"ש, ואם כי אין בדברים אלה בכדי השגה על גזנא דמיירי הרמ"א שם ושס"ל שם שבשעת הטפה נחשב ככנגד העמוד דאסור מה"ת [וגם הספר שם מתרץ דברי הרמ"א גם לפי דעתו עפ"י מה שמקשה עוד עליו במ"ש דטוב שיתקן לו בגד או ספוג לשאוב המי רגלים דזה תימא דהא אפי' במים שותתין על ברכיו לא הצריכו זה, לכן מתרץ דאפשר לומר דהרב מיירי במטפח לו מים רבים ויש בהם טופח על מנת להטפיה עיי"ש ולפי דבריו האמורים מועיל תיקון בגד כזה שיהו כמובנים בכיס דמי ומכוסים למעלה בבגד נקי ועיי"ז לא בצטרך לדחוקי להתיר דוקא לק"ש ותפלה וכנ"ל] אבל בכגון אופן דידן שאסור רק מדרבנן יש שפיר מקום לסברא זאת, ואפשר להביא סיעתא לה מדברי רבינו יונה בברכות שם שכותב בשם מורו ז"ל שהסביר שלכן לא חששו למים שעל ברכיו ושבבגדיה מפני שמן התורה אינו אסור אלא בשעה ששותתין בלבד כדאמרינן לקמן לא אסרה תורה אלא כנגד העמוד בלבד, וכיון שחשאר

עצמו אצלו מהרבה ד' שבתות
 ארבע צמות ופארתו של פתח
 מועט פתח שאין יוצא מהם
 זמורה עיי"ש והרי מעין פתח
 מועט לא יורה ופארתו שתי
 ויש לתהו
 טו) מלבן שהפיר התורה פה
 סתתוק עין לעיל
 הצריפים לכסות את הקנה ה
 עבים של פי הגלים וכן צרי
 פי הכלי זפופתו ופחונה והמ
 וצוק תה ופכלל החתן לפה תה
 סעי' ד' גמ"ס ספד"ה יעו"ז ש
 המופרד לכסות פה הכלי פ
 להתמיר בכלי זכופות וכן ק
 הצריח ס"י ית' מלש ארבע
 לקחור ככונה שפ"ה יעו"ז
 מצא בטעם כסו הצואה ע
 ס' ית'
 טו) עורק נשאלת על אהור
 על דא מותרת
 פארתו תהו עפ"טו"ס של מ
 סד"ה וא"א לו א"ו שא"ו ש
 המוטל כמטה נקייה של פ
 והכריס שבקדושה והש
 השכב כמצב כתי שהעיס
 אסור מלוא יעו"ז וק"י דא
 אמות ככונ' לבנים (ב' פטר) ו
 ס' יעו"ז סעי' א' ית' נפס
 להתקן ד' אמות ממקום
 ס' עפ"טו"ס של מ' כמפ
 קרות כל בית שלי"ב
 שהתקן מהם כשעו"ז שנה
 הגש' על השיעור שנתב
 גם בסעי' א' שנפס ג"כ י
 צריף להרחיק כמו מצואו
 זכ' עיי'ן גם בס"י צ"ס
 למי' בלי עי"ט עיי"ש ו
 וביאור הלכה ד'
 והנה אם המטה ששוכב
 יש להתיר לו בד
 סעי' ב' דאם היתה בני
 נמוך עשרה זכר יכול י
 תקף החיים בס"י ע"ט ס
 שמהני אע"פ שרגלי ה
 וכתב כן מ"ד"ע גם המ"ב
 דאם שוכב על מטה גבו
 עפ"י רוב אין המטות

כיס שלו ולא מצינו
הוא אע"פ שהוא
הוב' כיעו"ש והרי לא
יברך ברכות המצות
רא אין להחמיר גם בזה
יזהר וא"כ ה"ה גם
בכל הברכות בהיות
מדרבנן ובהיות דרך
מכל צד עדי כניסתן
היום בכיס דמי, ושאי
יו שבגמ' ושו"ע, אי
ליל, ואי משום דשם
המי, כמבאר שם
שלכתחילה לא התירו
היות שנמלו על בגדיו
כ"ל דהיינו דוקא
ול להחליפם בנקיים,
כאנים מכוסים בבגד
ע"פ וברירשה שם
ש"ש בסעי' ד' ע"ש,
וכבידוננו,
אא אליהו שכותב
[הוא מביא זאת
בכנה"ג, אבל בשם
א"א בסי צ"ח, הוא
ע"ת הטפה, דלמה
המי רגלים אפי'
מטפף טיף טיף
ק הרבה ואינה
בהיו מים שותתין
ב בהם טופח ע"מ
אבן עיי"ש, ואם
ל גוונא דמיירי
טפה נחשב כנגד
ום מתרץ דברי
ה עוד עליו במ"ש
המי רגלים דזה
רכיו לא הצריכו
יירי במטפף לו
ספח עיי"ש ולפי
ה שיהו כמנחים
עיי"ו לא נצטרך
ל] אבל בכגון
ד מקום לסברא
הי רבינו יונה
הסביר שלכן לא
גני שמן התורה
כדאמרינן לקמן
וכיון שהשאר

אינו אלא מדרבנן די שירחיק מאותן שנמלו בקרקע
ארבע אמות, ובאותם שעל כרכיו ועל בגדיו שהוא דבר
מועט כיון שאין יוצא מהם ריח רע לא גזרו בהן
ומותר עיי"ש, הרי מעין סברת הספר הנ"ל שבדבר
מועט לא גזרו, בהיכא שהאיסור אינו אלא מדרבנן,
ויש להאריך.

טו) מובן שדבר ההיתר בזה הוא כשלא מגיע ריח של
סירחון (עיי' לעיל אות י"ט), וגם זאת,
דצדיכים לכסות את הקנה הנמשך באשר דינו כדין
עביט של מי רגלים, וכן צדיכים גם לכסות עכ"פ את
פי הכלי זכוכית בהיות והמי רגלים נמצאים בפנים
ואין זה בכלל רחוק יפה הנאמר בזה בשו"ע סי' פ"ז
סעי' א' ומ"ב סק"ה, יעוין שם בסק"ו וכן בסק"ח וכן
המובחר לכסות כל הכלי, כי דעת הט"ז שם בסק"ב
להחמיר בכלי זכוכית, וכן יעוין בשו"ת ערוגת הבושם
חא"ה סי' י"ח מ"ש בדינא דערוה בעשישית דמותה
לקרות כנגדה שבסי' ע"ו לפי דברי הרמב"ן עה"ת פ'
הצא בטעם כיטוי הצואה ע"ש ובס' קרן לדוד חא"ה
סי' י"ז ע"ש.

ב

יז) עוד נשאלתי על אודות שכמה פעמים נמצאים
על יד מטותיהם של יתר החולים השוכבים
באותו חדר עביטים של מי רגלים וצואה ואינם מכוסים
כדין, וא"א לו או שאין שומעין לו לכסות, מהו החולה
המוטל במטה נקיה שלו במצב כזה לענין ק"ש ותפלה
ודברים שבקדושה, והשאלה היא באופן שיסובב א"ע
וישכב במצב כזה שהעביט יהא מלאחוריו, דלפניו הרי
אסור מלוא עיניו, ורק דא עקא שאין מרחק של ד'
אמות בינו לבינו (ב' מטר וארבעים צ"מ בקירוב) ובשו"ע
סי' ע"ט סעי' א' הרי נפסק דגם במאחריו צריך מיהת
להרחיק ד' אמות ממקום שכלה הריח, ואותו הדבר
גם בעביט של מ"ד כנפסק בסי' פ"ז סעי' ג' דמותה
לקרות ק"ש בבית שיש בו צואה או מי רגלים כיון
שהרחיק מהם כשיעור שנתבאר בסי' ע"ט, הרי שהושם
הדגש על השיעור שנתבאר בסי' ע"ט הנ"ל, ויעו"ש
גם בסעי' א' שנפסק ג"כ בהדיא דמעביט של מי רגלים
צריך להרחיק כמו מצואה ע"ש ובמ"ב סק"ג עיי"ש,
וכן עיין גם בסי' צ' סעי' כ"ו שנפסק בכזאת אפי'
למ"ד בלי עביט עיי"ש ובנו"כ ובמ"ב בסי' ע"ט סק"ט
, וביאור הלכה ד"ה בתוך ד"א עיי"ש.

והנה אם המטה ששוכב עליה גבוהה עשרה טפחים
יש להתיר לו בדומה לנפסק שם בסי' ע"ט
סעי' ב' דאם היתה במקום גבוה עשרה טפחים או
נמוך עשרה וכו' יכול לקרות וכו'. וכן כותב בהדיא
הכף החיים בסי' ע"ט סי' י"ג בשם המאמר מרדכי
שמהני אע"פ שרגלי המטה גבוהים יותר מג' ע"ש,
וכתב כן מד"ע גם המ"ב בביאור הלכה שם בסי' פ"ז
דאם שוכב על מטה גבוה עשרה פשוט דשרי ע"ש, אך
עפ"י רוב. אין המטות גבוהות עשרה טפחים שהוא

שיעור של למעלה ממאה צ"מ או קרוב למאה צ"מ
לכל חד כדאית ליה.

בעייני בזה מצאתי בספר שו"ת בית ישראל (לאנדא)
סי' ז' שנשאל על כך, וכותב תקנה שיחזיר
גופו ופניו לאותו צד שאין שם צואה ועביט של מי
רגלים ויקרא ק"ש ויתפלל, ומביא ראיה לזה מהנפסק
בסי' ע"ה סעי' ו' דאם היתה ערוה כנגדו והחזיר פניו
ממנה מותר לקרות ועפ"י דברי הט"ז ומג"א שם, ואף
ששם מיירי מאיסור ערוה דבראיה תלי' מילתא אבל
צואה הרי יותר חמור דצריך הרחקה ד' אמות שיהי'
מחנהו קדוש, מ"מ מדקאמר המ"א שם ו"ל וב"ח פסק
דוקא החזרת פנים מהני דהוי מחנהו קדוש, אי"כ גם
בצואה יהי' שרי לפי"ז בהחזרת פנים דהוי מחנהו
קדוש וכו' והמעייין בספר הב"ח בעצמו רואה דכתב
בלשון וכן כתב הרוקח דאפילו יעצים עיניו אסור
ומביאו ב"י ולא דמי להחזרת פנים דכשמחזיר פניו
חשוב כאלו הערוה ברשות אחד והקורא שמע ברשות
אחר, הרי דלא קאמר הרחקה ד' אמות רק בסתם אם
החזיר פניו מקרי רשות אחר ונקרא מחנהו קדוש,
ולפי"ז ה"ה בצואה ומ"ד אם החזיר פניו מהם יהי'
נקרא רשות אחר ונקרא מחנהו קדוש אף בלא הרחיק
ד' אמות וכו' באופן כי האי גוונא בחולה המוטל במטה
שא"א לו בענין אחר להרחיק עצמו ד' אמות יש
לסמוך ולהקל בחזרת גופו ופניו עכ"פ לצד אחר ובוה
יהי' נקרא מחנהו קדוש כסברת הב"ח הנ"ל, עכ"ד
דברי הספר.

ואני מתפלא הפלא ופלא על הספר הנ"ל איך שכתב
לפסוק כפסקו הנ"ל הא הרי זהו נגד גמרא
מפורשת בבבלי בברכות ד' כ"ה ע"א, וכן בירושלמי,
דגם מלאחריו צריך להרחיק ד' אמות ופלוגתה רב
הונא ורב חסדא הוא רק באי צריך להרחיק ד' אמות
ממקום שפסק הריח ורב חסדא סובר דג"ז צריך,
ונפסקה כן ההלכה בפשיטות ברמב"ם בפ"ב מה' ק"ש
ה"ה והי"ב ובשו"ע בסי' ע"ט סעי' א', והשו"ע פוסק
ממקום שכלה הריח וכן דעת רוב הפוסקים, ואיך
אפשר לבוא ולפסוק נגד זה, והדבר ברור כשמש
שהב"ח שכתב את דבריו כתב כן רק לגבי דינא דערוה
ששם בראי' תליא מילתא ולכן כשמחזיר פניו באופן
שא"א לו בשו"א לראותה גם כשעיניו פתוחות נחשב
זה כאילו הוא ברשות אחר, אבל לגבי צואה ומ"ד
מודה שפיר בלי צל של ספק שגם מלאחריו צריך גם
שירחיק ד' אמות, וכדינא דגמרא, וכדכותב הב"ח כן
בהדיא בפשיטות בטור שם ריש סי' ע"ט, ומ"ש המ"א
לשון של מחנך קדוש כבר ביאר הפ"מ דבערוה ליכא
מתוך קדוש כ"א ערות דבר ואסיפא סמך, דבמקום
דבעינן מחנך קדוש כגון בצואה ומ"ד לא מהני בכזה
וכדמבאר זאת הפ"מ במ"ו שם בסק"ב עיי"ש, ועיין
גם מ"ש בזה בפר"ח סוף סי' ע"ה ובשו"ת פנים
מאירות ח"א סי' ע"ד עיי"ש.

ויענין בביאור הגר"א בסי' ע"ה ס"ק י"ב שבהביאו ג"כ דברי הרוקח והאחרונים שכי' דלא מהני אלא החזרת כל גופו מדגיש לכתוב בלשון : "דכה"ג גם בצואה מהני לענין שא"צ מלא עיניו" דון מינה דוקא מלא עיניו א"צ בצואה בכה"ג שמתחיל כל גופו הא הרחוקת ד' אמות ודאי דצריך גם כה"ג וכדינא דגמי' ורמב"ם ושו"ע. ולכן דברי הספר הנ"ל בזה ישתקעו ולא יאמרו.

(ט) אשר על כן. אם אין המטה גבוהה י' אין עצה שיוכל לקרוא ק"ש ולהתפלל או לומר דבר שבקדושה כי אם בכיסוי העביט או אם הוא רחוק ממנו ד' אמות או מועיל אם הוא לאחוריה או שהפך א"צ לצד השני, ואם העביט נמצא מצד רגליו גראה דאפשר לחשוב הגר"א מסוף ראשו ורובו בדומה למה דאיתא במג"א ריש סי' ע"ד ושע"ת סק"א ומ"ב סק"ד ע"ש. ורק להיש אוסרים בסי' ע"ו סעי' ד' וס"ל דבענין כל עצמותי תאמרנה יש לחשוב הגר"א מסוף גופו וכדכתיב שם המ"ב בסק"ב דלדעת היש אוסרים ה"ה אם אחד מאבריו הוא בתוך ד' אמות של הצואה ג"כ אסור מטעם זה דכל עצמותי תאמרנה עיי"ש. ואם אינו מרוחק ד"א. או אינו מכסה העביט לא יועיל אפילו אם יכסה את עצמו בהיות דתלוי זה במחנה ובכה"ג אין מחנה קדוש ואע"פ שזה פשוט אוכיר מה שראיתי שנשאל בזה בספר שו"ת ויאמר יצחק (וואליד) חא"ח סי' ז' ע"פ הכלי של מי רגלים שמכניסים אותו לבית בלילה אם מהני לכסות גופו בטלית ולקרות ק"ש על המטה והשיב, דאם הכלי הוא בתוך ד' אמותיו לא מהני זה הכיסוי כיון שהוא בתוך ד' אמות וקרא כתיב והיה מחנך קדוש וליכא וכו', אלא שאם הכלי הוא רחוק ממנו יותר מד' אמות או אינו אסור אלא אם ראה אותה וכו' ובה מהני הכיסוי שמכסה ראשו בטלית וכו' עיי"ש. ורק לענין ערוה יכול להועיל כיסוי גופו או פניו ע"ש בספר הגניז וכן בספר שבילי דוד על א"ח סו"ס ע"ה עיי"ש. ופשוט.

(כ) ואם העביט או הגרף של מתכת או זכוכית או של חרס מצופה באופן שהוא שוע יש עצה שיהא מכוסה מלמעלה במכסה או בד"א. והגני זה כשם שמועיל בהם כפיה על פיהם (עיין סי' פ"ז סעי' א' ומ"א סק"ד ופר"מ ומ"ב סק"ה וסק"ה וביאור הלכה שם ד"ה אבל, ושו"ע הגרש"ן סעי' ב' עיי"ש). דזיל בתר טעמא בהיות דבכה"ג של דוגמת כלים הגניז אין איסורו אלא מתוכו, ומאי שנא איפוא אם כופהו על פיו או אם מכסוה מלמעלה העיקר בזה מה שמהני לן דעי"כ אין תוכו מגולה, וכן כותב באמת כן בהדיא החיי אדם בכלל ג' סעי' ל' דגם אם כסה הפה מותר ע"ש. וגדמה שבבתי חולים עמ"ד הם מכלים כאלה. ומובן שהדובר דכשעיי"כ גם לא מגיע לו ריח רע. [ואם נוגע בגרף או בעביט, אם לא היה בו בכדי

טופח ע"מ להטפוח א"צ גטילה, וכדראיתי בספר כף החיים להגר"ח פלאני ז"ל בסי' ח' סעי' ל"ב, שכותב דמי שנוגע בכלי השתן או בכלי הצואה הוא נקי, לי"מ אם הוא של מתכת וזכוכית שאין צריך נטי' מדינא. אלא אפי' הוא של חרס דאסור לקרות ולומר דברי קדושה כנגדו עכ"ז כיון שהוא נקי וברו ואינו טופח ע"מ להטפוח ממנו רגלים וצואה אין צריך נטי', וכתוב להביא סייע לכך מדברי תשו' וכן אהרן סי' ע"ב ע"ש].

(כא) ואגב אוכיר בזה מה שראיתי בספר שו"ת ערוגת הבושם חא"ח סי' י"ח שמתקשה על הא דכתבה תורה הך קרא של והיה מחנך קדוש על שעת מלחמה. הא ילפינן מזה לכ"מ שהזכרת דבר שבקדושה במקום צואה יש בו איסור מה"ת, וגם איך ילפינן באמת זה מקרא הנאמר על שעת מלחמה, ונדחק לתרץ, דהא דכ"ר דין זה גבי חיל היוצא לצבא המלחמה משום דבעי למימר כי י"א מתהלך בקרב מחנך, אבל והיה מחנך קדוש קאי גם שלא בשעת מלחמה עיי"ש.

ולדעתי יש לתרץ קושיתו בפשיטות עפ"י מה שראיתי בלבוש בסי' פ"ז סעי' ג' שעומד על מה שדרשו ח"ל פסוקים אלו של מחנך קדוש או ויהי תהי' לך וכל הפרשה דוקא בשעת ק"ש ותפלה אע"ג דסתמא נאמרו ומשמע לעולם, וכותב להסביר משום דהא כל הפרשה אבשעת מלחמה נאמרה שכן מחלת הפרשה כי תצא מתנה על אויבך, ונשמרת מכל דבר רע וגו' ואז הוא זמן הבקשה והתפלה והחזונוים שיושיעם מאויביהם והרי בשעת תפלה נאמרה וה"ה לק"ש וד"ת עיי"ש.

ור"ל דבשעת מלחמה נחשב כל הזמן כשעת תפלה כי שם הלבבות והעינים נשואות כל הזמן בבקשה ותפלה ותחזונוים לפני ד' שיושיעם מאויביהם ולכן ילפינן מזה שפיר איסורא רק על שעת ק"ש ותפלה וד"ת, וא"כ לפי"ז הרי מתורץ ממילא גם קושיתו של הערוגת הבושם, כי להכי כתבה תורה הך קרא של והיה מחנך קדוש על שעת מלחמה מפני דאז תאורה יכולה להאמר בסתמא ולעולם משמע על כל זמן המלחמה, וגם ממילא ילפינן מזה שפיר על בעלמא להזהר בזה על בדומה לזה בשעת ק"ש ותפלה וד"ת וכל דבר שבקדושה.

[ומה שעומד הערוגת הבשם שם עוד על שמוני המצות לא מנו למ"צ בפ"ע האיסור לומר דבר שבקדושה נגד דבר ערוה מקרא דלא יראה בך ערות דבר ע"ש וכן בספר שו"ת קרן לדוד חא"ח סי' י"ז. יענין מה שכותבים בזה בספר מעיין החכמה על חרי"ג מצות ד' ק"צ (דפוס לבוב) וכן במהר"ם שיק על חרי"ג מצות מצוה תקס"ו עיי"ש]

ג

(כב) ולענין ברכת אשר יצר, ראיתי להגאון הגר"פ פרנק ז"ל בהר צבי לטור א"ח סי' ד' שכותב

שמשאל על כך מתחת הס"ק לו להטיל מים על החרך הקי צדק יצא והשו"ת צידת שאלו פטיל מים פתח כי יוצא החרך הקאטעטער ויא השקף לו שפתחו זה ל"ש הפרשת המצות יש לפעמים השתן יוצא מפני שנסתם צדו יפול להכנס להקאטעט וזה פשוט ס"פ ו' סעי' ב' מים צפילו לטפה אתה ה"ה מלחמה חספה תהי' ה"ה וקר פ"ד יתלו ה"ה וס"ב מ"טער הרבה ו"ה (כ) והלזה לכאורה יש ל"ה השואל שא"צ ל"ה פתח כל אדם כלא יס"ה קפנות ח"א סי' פ' ונשאל והוא לומר מ"ד ומצטער ופ"ס והשיב ה"ה למה ל' לתלות י"ד שתרפא וז"ל ה"ה שהתח"ר ח"א סי' שמשאל יצאו מתחת ח"ה יצא יתפתח י"ד שתרפא ו"ה ה"ה לפארה י"ס ב"ה ש"ל הקאטעטער ומצטער ב"ה שתרפא [וה"ה עיניו על בהריו לתקן על התקל"ג פעם מופר רק שהתקל"ג פ"ס על כך שלא לתקל"ג ואינו מפיח העתה מלחמה ו"ה יתברך בכל פעם משום ד"ה יצא לתקן ו"ה וכן העתקן הח"ה מים ופ"ה ח"ה י"ה שהמ"ר חזמוה פ"ה צ"ב פ"ל יצא פ"ה על ח"ה מ"ה חזמה לחזמה שאין לו ח"ה ל"ה חזמה פ"ה י"ה ח"ה ח"ה טעם זה גם העוב ה"ה סי' י"ה סעי' ז' ו"ב סק"ב (כ) אבל באמת זה אינו דב"ש בנידון זה מתמה מחלתו ומצטער ה"ה כ"ה ס"ל דאין לו לברך ע" ע"ש יציאת המ"ה הוא ר' מ"פ"ס י"רמ"ה לו למכאון על צורת היציאה שאינם הקאטעטער שגורם לו י"ס

21

יראיתי בספר כף
 יצ"ל ל"ב, שכותב
 מה הוא נקי, ל"מ
 יבטיי מדינא, אלא
 ימר דברי קדושה
 ינו טופח ע"מ
 ייד נטי, וכותב
 ין סי ע"ב ע"ש].

בספר שו"ת
 ה שמתקשה על
 מהנד קדוש על
 שהוכרת דבר
 מה"ת, וגם איך
 שעת מלחמה,
 יל היוצא לצבא
 מתהלך בקרב
 : שלא בשעת

צ"י מה שראיתי
 צומד על מה
 קדוש או ויתר
 צ ותפלה אע"ג
 להסביר משום
 ה שכן מתחלת
 ית מכל דבר
 לה ותחוננים
 האמרה וה"ה

יצת תפלה כי
 בקשה ותפלה
 ולכן ילפינן
 תפלה וד"ת,
 ו של הערנות
 ה והיה מתנד
 יכולה להאמר
 וגם ממילא
 ה על בדומה
 שבקדושה.

על שמוני
 יסור לומר
 לא יראה בך
 ד האו"ת סי
 ין החכמה
 ה במהר"ם
 עיי"ש]

אין הגרצ"ם
 ה ז' שכותב

שנשאל על כך מה"ח הסובל מעצירת השתן וא"א
 לו להטיל מים רק דרך הקאטטער אם צריך לברך
 אשר יצר, והשואל צידד לומר שא"צ לברך אחרי
 שאינו מטיל מים כדרך כל אדם בלא יסורים והשתן
 יוצא דרך הקאטטער ולא נוגע בבשר, והוא ז"ל
 השיב, לו שבנדון זה ל"ש דין חציצה שתהא מעכבת
 הברכה דבאמת יש לפעמים שגם דרך הקאטטער אין
 השתן יוצא מפני שנסתם למעלה מהקאטטער והשתן
 אינו יכול להכנס להקאטטער ולכן חייב לברך, ומעין
 זה בשו"ע סי' ו' סעי' י"ד שכ' אין שיעור להשתין
 מים אפילו לטפה אחת חייב לברך שאם יסתם הנקב
 מלהוציא הטפה ההיא ה"י קשה לו וחייב להודות,
 ואף כאן אילו היה נסתם למעלה מן הקאטטער ה"י
 מצטער הרבה וחייב להודות עיי"ש.

כג) והנה לכאורה יש להביא ראיה לטענת הת"ח
 השואל שא"צ לברך מאחרי שאינו מטיל מים
 כדרך כל אדם בלא יסורים, מדברי שו"ת הלכות
 קטנות ח"א סי' פ"ו שנשאל בחולה שלקח סם המשלשל
 והולך יותר מדאי ומצטער אם יברך על כל פעם
 ופעם, והשיב: הא למה זה דומה לחולה שאין לו
 להודות עד שיתרפא ואו יברך ברכה אחת ודיו עכ"ל.
 הרי שהמהר"י האגיו לא הצריך באמת לברך למי
 שמטיל צואתו מחמת חליו ומצטער ביציאת נקביו,
 אלא יחכה עד שיתרפא ואו יברך ברכה אחת, וא"כ
 ה"ה לכאורה גם במי שמטיל מים מחמת חליו דרך
 הקאטטער ומצטער בזה שג"כ לא יצטרך לברך עד
 שיתרפא [ולפלא בעיני על היד אהרן על אר"ח דכשבא
 בדבריו לחלוק על ההל"ק"ט בזה ומצריך לברך בכל
 פעם מזכיר רק שההל"ק"ט ובנו המהר"ם: האגיו בהגת
 באים על כך שלא להצריך לברך מטעם דדעתו על כך
 ואינו מסיח דעתו מלהטיל עוד, ועי"ז הוא שחולק וסובר
 דיברך בכל פעם משום דודאי אינו יודע כמה פעמים
 יצא לחוץ וכ', וכן העתיקו בכזאת הבאים אחריו (עיין
 רות חיים וכף החיים), ואיך זה לא הזכירו כלל
 שהמהר"י האגיו כשלעצמו לא בא על כך מטעם זה
 כלל, אלא בא על זה מטעמא אחרינא, והוא מפני שהוא
 דומה לחולה שאין לו להודות עד שיתרפא, והטעם הזה
 לא הזכירו בדבריהם לדחותו כלל, וכמו"כ לא
 הזכירו טעם זה גם העומדים בדעתו, עיין שו"ע
 הגרש"ז סי' ז' סעי' ז' ובאה"ט סי' ז' סק"א ושע"ת
 ומ"ב סק"ב ועוד וצ"ע].

כז) אבל באמת זה אינו, ואין הנידון דומה לראיה,
 דבשם בנידון ההל"ק"ט עצם השילשול בא לו
 מחמת מחלתו ומצטער הנהו על עצם הדבר הזה, ומשום
 כך ס"ל דאין לו לברך על הקלקלה, אבל בנידוננו את
 עצם יציאת המ"ד הוא רוצה בכל לבו דאם יעצרו
 מבפנים יגרמו לו למכאובים שונים, ורק מצטער הנהו
 על צורת היציאה כאינם יוצאים כרגיל כ"א באמצעות
 הקאטטער שגורם לו יסורים, ולא עוד אלא שבהרבה

פעמים היסורים שנגרמים לו הוא בגלל שהמ"ד לא
 יוצאים כ"כ מהר באמצעות כלי זה כפי שהיו יוצאים
 בדרך הטבע, וכשיוצאים סו"ס שמח על כך, ולכן
 מכיון שעל עצם יציאת המ"ד אינו מצטער ואילו היה
 נסתם למעלה ה"י קשה לו, חייב שפיר לברך ולהודות,
 ולעצם דברי ההל"ק"ט דס"ל דבחולה ומצטער על
 שלשול אין לו לברך עד שיתרפא, יש להזכיר
 שמצאתי מובא ההיפך מזה בספר דברי מנחם על הטור
 (סי' ו' הגה"ט אות א') דכוחב בשם שנשאל על מי
 שיש לו חולי במעיו שמשלשל שלשול רב עד
 שהרופאים, אומרים לו כי הוא סיבת חליו אשר ימות
 בו ואם המצא תמצא מעצור לנקביו או ינחה לו, אם
 צריך לברך אשר יצר כשעושה צרכיו, ומחבר הספר
 שם פסק לומר שלא יברך דהלא זה עומד ומתפלל
 שיעצור לנקביו ואיך ישבח לו מעתה על שעושה
 צרכיו והוי"ן תרתי דסתרי אהרדי, אבל כותב כי רפו
 ידיו בפיקפוקו זה כי מצא בכ"י מהגאון מהר"א נחום
 זיע"א שהעלה דלפי מ"ש המחברים ז"ל דכל הברכות
 הללו הן הן על סדר העולם ולא נתקנו על הנאת
 עצמן אלא בתת שבה להשי"ת על מה שבראנו ויצר
 אותנו כמ"ש רבינו הלבוש ז"ל לפנינו ובסי' ד' ובסי'
 מ"ו שמברך כולם אפי' שלא יתנה וכו' א"כ יכול
 לברך עיי"ש, וזהו ההיפך הגמור ממה שהעלה בעל
 הל"ק"ט הנ"ל.

וכעצם סברת המהר"א נחום ז"ל הניו מצאתי בשו"ת
 האלף לך שלמה האו"ח סי' ב' שכותב ג"כ
 לומר בזאת, דנשאל שם במי שמטטף מי רגלים
 לאונסו אם יש לברך עי"ז אשר יצר כיון דהוא מין
 קללה, והשיב דברכת אשר יצר הוא על גוף הבריאה
 אשר יצר את האדם בחכמה וכו' וזה גופו הוי טובה
 ומה בכך דלאיש הזה הוי רעה זה ענין אחר אבל
 הברכה הוי על דבר הטובה וכו' ולכן כה"ג נדאי חייב
 לברך עיי"ש, הרי שני נביאים מתנבאים בסניגון אחד,
 מאידך דברי ההל"ק"ט סייעחא למה שנטה לומר
 הבעל דברי מנחם, ומכיון שפלוגתה פוסקים
 בזה יש לומר דבאין מנהג קבוע בזה ספק ברכות
 להקל, ומ"ש הרוח חיים שם וכן בכף החיים דהמנהג
 לברך, י"ל דהוא רק בסתם שלשול המצער, אבל לא
 כשהוא סיבת חליו אשר ימות בו, ואולי ככה"ג גם
 הבעל אלף לך שלמה היה מודה דא"צ לברך, ויש
 להאריך.

כח) ויעוין עוד בשו"ת קול גדול למהר"ם בן חביב
 ז"ל מה שהשיב דחולה שלקח סם המשלשל
 והיה הולך יותר מדאי ומצטער, דמ"מ יש לו לברך
 על כל פעם, ומה שמחלק גם דכשהוא משלשל יותר
 מדאי בצירופין זא"ז דאין לא יברך רק פעם א' לבסוף
 עיי"ש ובנימוקיו, וכמו"כ עיין גם בספר שלחן גבוה
 סי' ז' סק"ג שהעלה להלכה דבמי שיש לו חולי האבן
 בכליות שמשתיין בכל רגע ככאב גדול, שיש לו לברך

בכל פעם ופעם שמשתיין מעט מועיר, וכותב שעבד הכי עובדא בנפשיה עיי"ש.

כז) יוצא אפוא להלכה שבקאטעטער עם קנה קצור שהמיר יוצאים לחוץ חייב בכל פעם שמוציא מיר לברך, ובקאטעטער מחובר אל כלי זכוכית והמיר גוטפין במשך כל הזמן חייב לברך רק בשעה שיפסיק או שתפסק הנטיפה, וכן אותו הדבר כשנוסף בקנה דרך הבטן צריך ג"כ לברך בשעה שיפסיק, כי הרי גם בשם החיבור הוא אל השלחופית, ואם יסתם למעלה מזה, או בכליה, לא יוכל השתן להכנס אל הקנה ולצאת, ולכן שפיר חייב להודות.

סיכום

- א. חולה שמי רגלים גוטפים ממנו כל הזמן דרך כלי-צנטר (קאטעטער) אל כלי זכוכית מותר בלבישת טלית ותפילין ובק"ש ותפלה וד"ת, בכרכות ובכל דבר שבקדושה.
- ב. האמור כשלא נרגש מיהת ריח רע, וכמו כן יש לכסות את הקנה, וכן לכסות עכ"פ את פי הכלי זכוכית, ומן המוכרח לכסות כל הכלי.
- ג. כשמצא בחדר גרף של צואה או עביט של מי רגלים אם המטה ששוכב עליה גבוהה עשרה טפחים לא צריכים שום הרחקה ויכול להחזיר פניו וגופו לצד הבר, או לכסות גופו בסדין ולקרוא ולברך, ואם אין המטה גבוהה עשרה צדין שהגרף או העביט יהא רחוק ממנו ד' אמות ואז מועיל החזרת פניו וגופו, או כיסוי גופו בסדין כנ"ל. אחרת לא מהני עד שיכסה במכסה את כל הגרף והעביט.
- ד. אם הגרף או העביט של מתכת או זכוכית או של חרס מצופה באופן שהוא שוע מועיל גם כשהכלי יהא מכוסה על פיו בלבד במכסה או בד"א.
- ה. מטיל מים באמצעות כלי-צנטר צריך לברך ברכת אשר יצר.

סימן ב

מקרא תהלים בלילה ובמיוחד בעת צרה כלהתפלל על חולה או על המקשה ללדת.

עוד נשאלתי ע"י מבקרי בית החולים הנ"ל ודופקי שערי בית הכנסת באמירת תהלים על חוליהם ונשותיהם המתקשות ללדת, אם מותר להם לומר תהלים בלילה, כי הבאר היטב באו"ח סי' רל"ח סק"ב כותב בשם האר"י ז"ל כי אין לקרוא מקרא בלילה, והמנהג המקובל הוא שגם נ"ך אין קוראים [אם לא עם פירושים, עיין שו"ת אבני צדק (סיגוט) חיו"ד סי' ק"ב עיי"ש] והרי תהלים בכלל כתובים הוא וא"כ גם תהלים אין לקרוא לכאורה בלילה.

א) והנה דברי האר"י ז"ל מובאים גם בברכי יוסף סי' א' סק"י, שעל דרך האמת אין לקרוא

מקרא בלילה קודם היום זולת באור הששי, וכן בסי' רל"ה סק"ב, ושם רוצה להוכיח כן גם ממאמרם ז"ל בילקוט פ' תשא דאיחא מנין היה משה יודע אימתי יום ואימתי לילה בשעה שהקב"ה מלמדו מקרא יודע שהוא יום ובשעה שמלמדו משנה יודע שהוא לילה, אך דוחה זה כי לא למדנו משם, אלא דמקרא הוא מדת יום אמנם י"ל דכי היכי דקרינן משנה ותלמוד ביום ה"ג שפיר דמי לקרוא בלילה ואין מופת חותך ע"ש.

אולם בספר ארצות החיים בסי' א' סק"ל י"ז כן סובר להסתייע מהמדרש הנ"ל לדברי המקובלים שכתבו שבלילה לא יעסוק בתורה שבכתב, ומביא לזה מ"ש גם בפרקי דר"א פמ"ו, וכן דברי ה"ה פ"ב דאיחא יום ליום יביע אומר זה תניך ולילה ללילה יחזי דעת אילו המשניות. אך כותב להקשות ממה דאיחא ביומא ד' ויה"ע"ב שהיו מקרינן לכה"ג בליל יוה"כ פסקי תנ"ך ומשבת ד' י"ב דאיחא החון רואה איד תיגוקות קוראין, וכן מפ"ק דקדושין דאמרין לעולם ישלש אדם שנותיו שליש במקרא וכו', לא נצרכה אלא ליומי, ופירש"י שני ימים מקרא, ואין ילמד תורה שבכתב בלילה, וכותב ליישב למ"ש בסי' נגיד ומצוה בשם האר"י ז"ל שבלי ל' ה' [שם כתוב בליל ו', והמלבי"ם כתב ליל ה' לפי שיגרת בני"א שקורין ללילה הפונה ליום ו' ליל ה'] יכול לקרות מקרא לפי שהוא מכין לשבת והרחמים מתגברים, וכל שכן בליל שבת, וא"כ יש לומר דב' ימים מקרא יהיה ליל ה' וליל ו' וכן בליל יוה"כ שבת שבתון מלא רצון לדי ע"ש.

ויש להעיר דהכל שכן בליל שבת שכותב המלבי"ם לא כתוב זה גם בסי' נגיד ומצוה שם, דבשם (בד' ה' ע"ב) כתוב רק על ליל ו', והמלבי"ם הוא שלומד זאת מדעת עצמו, ולפ"י מכשיכ דיוכל לקרות גם בליל שבת, וכמו"כ שם בנגיד ומצוה (וכן להלן שם בד' ט"ו ע"ב) לא כתוב גם על ליל ו' בלשון ודאות, אלא כתוב בלשון ליל ו' יש קצת מציאות שיוכל לקרוא מקרא כי הוא מכין לשבת והרחמים מתעוררים, ולישנא של "יש קצת מציאות" משמע לכאורה שהדבר עוד לא כ"כ ברור ורק יש מקום של היתר בזה, אך בשער המצות פ' ואתחנן כתוב זה בלשון ודאות, דאבל בליל ו' יען כי יום הששי מכין לשבת והרחמים מתעוררים בו לכן יכול לקרא מקרא אף בלילה, ולא עוד אלא שמצריך לקרוא מקרא מהפרשה בליל ה' כי ע"ש.

האיסור לקרוא מקרא בלילה מסביר שם בשער המצות, וכן בנגיד ומצוה, לפי שהמקרא הוא בעשייה והלילה עצמה הוא בחיי עשייה והכל הוא דינין ואין לעורר הדינין ע"ש.

ויעוין בספר פתח הדביר על או"ח סי' רל"ה סק"א וסי' רל"ז אות א' שמביא בשם הרב המקובל

מנהיגי קאפלי ד"ל שפתח
הגון לומר שום תהלים או
פי המזמורים תם מזמרים
עשה הוא זמן שליפתם ואינו
צורה פסקים
הראשו לדעת מקור הויסור
הוא פתוח הפסוק
כך גם במהרשי חולק ובה
מתורים אחר ישופים של
תלמוד
ב) בפרם יש מקום עיני פפול
הוא רק על מקרא
תורה בלילה וזמן מיד פפול
שגם מיד בכלל צו"ל ותו ה
ומשאר אם קורא ית
תפלה ותחנונים כמקרא
אולי בכלל און תהלים כלי
לפניה יאם אוסור קראת
שעות הלילה או
האנה מוצאים כמעט פתח
בדבר החזק
הים שאר ח"כ סי' כ"ה
האר"י ז"ל אין לרוב מקרא
ושזה פשוט ועל כן כותב
המספר ח"ק כמוהו
מפקפק על מה שנתנו לכן
תהלים ותפוש מנהג זה כן
לזה והיה אומר שאין
ואין ולא יפ"א ב"ה
התלים בחוץ כל שלא
מה תהי' שאיסור קרי'
שהוא גם לאחרי הצוה
הוא ג"כ בכלל אחרת
מונעים א"ע מלקרות תהי'
עוד מצינו לו להחז"א
סי' נ"ד שכתב לה
ואת הראיה שדחה בברכי
היה משה יודע וכו', תו
משום דשאני משנה והלן
בלילה כל שכן שנקרא או
משא"כ מקרא בלילה ש'
כותב שם להסביר טעמו
למקרא תהלים במקום
הדבר ספק אם מקרא תה
ביוסף אומץ כותב הדבר
בדורו ז"ל דאמר מר כ'
אחרת רכינו האר"י ז'
באשמורת, ומוסיף עוד